

Lederlønnings eksploderet

Der er kommet et nyt 'management-lag' på universitetet, nogle som styrer forretningen, og så de menige der forsker og underviser.

Og ledernes lønninger og de meniges står ikke længere i relation til hinanden

Rektorlønnings er steget med 50 pct. KU-rektor Ralf Hemmingsen har fået en kanonkontrakt på 1,75 mio. hvor Linda Nielsen måtte nøjes med 1,1 mio. Mens Aarhus' tidligere rektor fik en million i løn, så får Lauritz Holm-Nielsen halvanden. RUCs tidligere rektor fik 900.000 kr. mens Poul Holm får 1.300.000.

Også dekaner kan se frem til et markant løft. På KU har et par topdekaner foreløbig fået en kontrakt på 1.2 mio. kroner, så andre dekaner kan se frem til en millionhyre, hvor det tidligere niveau var under 750.000 kr. Og alt tyder på, at institutledere følger trop i den kommende tid med lønstigninger fra 600.000 kr. til 800.000 kr.

"Der er sket et markant løft – jeg er overrasket over niveauet", siger **arbejdsmarkedsforsker Flemming Ibsen**. "Den udvikling suspenderer kendte mekanismer i systemet. Der er simpelthen blevet for stor afstand mellem disse toplønninger og så de meniges løn. Hvor der tidligere var sammenhæng mellem lektorens, professorens, institutlederens, dekanens og rektors lønninger, så kører man nu ad to systemer, den faglige og den professionelle management. De to systemer er koblet af hinanden".

Universiteter halvprivate selskaber

Lønloftet er en klar markering af, at man er gået over til en anden styrelsesmodel.

"Med de markante lønstigninger bliver det helt klart for os, at vi har fået en helt ny verden: Universitetsloven er en strukturreform med en centralisering af magten. Der er kommet en *koncern-direktør* – en rektor – der står for den daglige drift og refererer til bestyrelsen. Det er end ny beslutningsmodel med mere kompetence og magt i toppen. Vi har fået et *'managementleder-lag'*. Der er nogle som styrer

forretningen, og så er der de menige, der forsker og underviser. Hvor lønniveauet tidligere blev fastlagt efter universitetets indre målestok, så måles niveauet nu efter målestokke udenfor universitetet", siger Ibsen.

"Og når bestyrelsesformænd forhandler en høj løn frem for deres 'adm. direktører', er det et signal om, at bestyrelsen har fået større magt og betydning – ligesom ministeriets godkendelse af niveauet er en understregning af, at der er kommet et nyt system ..."

Lederlønnen ikke længere løn-lokomotiv

Når lederlønnings frigøres fra sammenhæng med de meniges lønninger, kan lederlønnings ikke længere bruges som *'løn-lokomotiv'* for de øvrige.

"Rektor og menige lærere er ikke længere 'kolleger'. Nu kan fagforeningen ikke længere hævde, at universiteternes ledere vokser ud af systemet selv og at lederne er velkvalificerede professorer. Professorerne er ikke længere et 'rekrutteringslag' til lederstillingerne", forklarer Ibsen.

"Nu må professorer og lektorer alene argumentere lønforbedringer ud fra deres faglige kvalifikationer i undervisning og forskning. Nu handler det alene om at fagkompetence honoreres, ikke ledelseskompence. Nu bliver de menige forskere nødt til at satse på andre målestokke, fx at store forskningskanoner skal have solide tillæg – *'ny løn-tænkning'* – og så kan de øvrige niveau følge med opad. Eller også skal der henvises til, at universitetslærere-lønninger ikke kan konkurrere med den private sektors. Eller at lærerlønnings ikke er fulgt med kontorcheferne i staten. Eller at de internationale lærerlønnings er højere..."

Se FORSKERforums rektorløns-statistik s. 6

TEMA: Hemmeligheder 3-6

Bestyrelser hemmelig-stempler 3
På DTU er mødepunkter fortsat hemmelige. Stærkt kritisabelt, siger presserets-professor. Totalt misforstået lukkethed, siger Socialdemokraterne

Sander ser stort på demokratiet 4
Videnskabsministeren lovede en undersøgelse af bestyrelses lukkethed, men den blev aldrig til noget

Manager'isme 8
- stigende cheflønninger og reformforslag styret fra toppen er tegn på DJØF'isering af universiteterne, forklarer engelsk forsker

Ballade på RUC 9-11
RUCs nye rektor vil gerne reformere og derfor skrev han under på et statusnotat, som svætede den gamle ledelse. Og rektor fortiede en ubekvem protest for bestyrelsen

Kontrakter underskrevet 12
Universiteterne skulle aflevere deres kontraktudspil for måneder siden, men DTU har ikke gjort det endnu – og vil ikke forklare hvorfor

Fusionsrygter svirrer 14
Dansk Industri og landbruget vil gerne have KVL fusioneret med DTU – men Farmaceut-universitetet blokerer

FUSIONS-SPEKULATIONER

Galathea fik redningskrans 16
Galathea 3 skaffede mange sponsorpenge, men ikke nok, så politikerne gav 30 mio. ekstra til den private fond. Halvdelen af projektets 173 mio. kommer foreløbig fra staten

Specialefrister 19-21
Stor uenighed på universiteterne om halvårs-frister på specialer. Ødelæggende siger nogle, nødvendigt siger andre

Universitetslærere 'strejker' 23
England: Læreres eksamensboykot kan koste 230.000 studerende deres afsluttende eksamenspapir

Konference-sex og koldsved 27
To essays om sommerens konferenceliv

"Jeg kender godt bladet FORSKERforum, men jeg er for længst holdt op med at læse det.."
Helge Sander
30.03.05 i Folketinget

Medlemsblad for DM's universitetsansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt JAs, DFs og DDDs undervisnings- og forskningsansatte.

Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Redaktion:

Lektor Leif Søndergaard, DM I
Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF
Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM3
(ansv.hav. for dette nummer)
Lektor Lars Kamp Nielsen,
Farmaceutforeningen
Seniorrådgiver Kirsten Pilegaard,
Dyrlægeforeningen
Anders Correll, JA

Journalist Thomas With
(tw@magister.dk)
Red. sekr. Jørgen Øllgaard
(Joe@magister.dk)

Redaktionens adresse:

FORSKERforum
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg C

Telefon: 38 15 66 33
Fax: 38 15 66 32

FORSKERforum

udkommer 9 gange om året.
Bladet udkommer den første uge
i hver måned.

Næste deadline:

18. august 2006

Se de seneste nyheder på
www.forskerforum.dk

Øvrige adresser:

Dansk Magisterforening
Nimbusparken 16
2000 Frederiksberg C
Tlf. 38 15 66 00

DJØF
Gotersgade 133
PB 2126
1015 Kbh. K
Tlf. 33 95 97 00

Dansk Farmaceut Forening
Rygaards Allé 1
2900 Hellerup
Tlf. 39 46 36 00

JA – Jordbrugsakademikerne
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Dyrlægeforeningen
Emdrupvej 28A
2100 København Ø
Tlf. 38 71 08 88

Oplag: 7.500

Grafisk Produktion:

Poul Rømer Design
tlf. 44 53 05 51

Tryk:
Datagraf

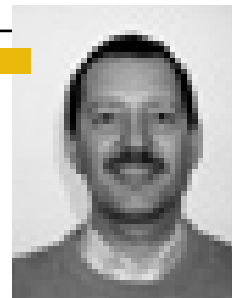
Foto: Søren Hartvig

(hvor ikke andre er anført)

LEDER

Seniorforsker **NIELS E. POULSEN**,
DMs afd. f. Forskning & Formidling

Kæmpetab af statens viden på vej

Sektorforskningen har været igennem så mange omstruktureringer, at der skal meget til at skræmme de ansatte. Der skal da heller ikke her fremmanes en strukturel dramatisering af Regeringens fusionsforsøg. Derimod er der andre aspekter, som burde bekymre beslutningstagerne, fx at sektorforskningsansatte ikke har gode erfaringer med de årlige nedskæringer og fyringsrunder; nogle har såmænd lige har været igennem den fjerde! Sammen med usikkerheden overfor bevillingssituationen fra forskningsråd og med truende udliciteringer, får det mange til at overveje deres jobsikkerhed og karriere i sektorforskningen.

Men det burde også bekymre, at de igangværende fusioner kan betyde, at mangeårig opbygget viden og data i sektorforskningen forsvinder. Opgaver som hidtil har været varetaget af sektorforskningen kan blive overtaget af konsulentbranchen. Det betyder ikke bare at der går viden og arbejdspladser tabt i sektorforskningen, men også at ministerier og Folketinget ikke kender kvalitetsniveauet i de udredninger m.m. som de bestiller.

Forskningsopgaver "skal sendes i udbud" fremgår det af videnskabsminister Sanders svar til Folketinget. Det vil betyde, at også private firmaer kan byde på disse opgaver og konkurrere om sektorforskningens bevillinger. Og sektorforskningens direktører i SEDIRK svarede indirekte ved at udtale, at udlicitering forudsætter, at arbejdet udføres efter "lige så høje standarder" som dem, sektorforskningen måles på. Spørgsmålet er bare, hvordan kan man kvalitetssikre forskning ved hjælp af et udbud?

Regeringens ønske om konkurrence – "udlicitering af myndighedsopgaver m.v. - er ikke baseret på saglighed eller kvalitet. Regeringen lytter hellere til ideologisk tale om privatisering og udlicitering end til at bevare og styrke de offentlige forsknings- og rådgivningsmiljøer.

Det overses, at det kan blive et stort samfundsproblem, at ideologiseringen kan betyde et kæmpetab af statens viden, for sektorforskningens interaktive rådgivning - også den fortrolige - er baseret på højt kvalificerede forskning, der gennem mange år har arbejdet med både de fortrolige og offentlige data samt overvågning. Den har ikke været udført af teknikere i en styrelse eller en privat virksomhed.

Hvis regeringen vil dele sektorforskningens bevillinger mellem modtagne universiteter, afgivende ministerier og udbud, kommer sektorforskningen, der i forvejen er nedskåret efter regeringens gentagne fyringsrunder, nemt under den kritiske masse for forskning på højt internationalt niveau.

Sander siger som svar til Folketinget, at "institu-

tionernes myndighedsopgaver skal udbydes i åben konkurrence, hvis kvaliteten ikke er god nok." Det er en påfaldende udtalelse, for det er ministerierne og minister Sander selv, der ved at hæve eller sænke bevillingerne styrer bredden i forskningseksperitisen og dermed kvaliteten.

Men det var også bemærkelsesværdigt, da Børsting-udvalget anbefalede det stik modsatte af at sætte myndigheds- og forskningsopgaver i udbud: Ved nye fusioner bør der tilføres ekstra forskningsmidler som basismidler! Børsting-udvalget pegede på en række af erfaringerne fra de sektorforskningsinstitutioner, der allerede er fusioneret med universiteter. Der er godt nok tilført nye kompetencer af både erhvervs- og samfundsmæssig relevans for universitetet, men der er også problemer: Man er stadig ikke endelig på plads efter to år, og der er ledelsesmæssige konflikter m.m.

Et formelt hovedargument for fusioner er, at sektorforskningen kan bidrage til undervisningen på universiteterne. For 3-4 års siden hed sloganet: Regeringen ønsker en bedre sammenhæng mellem undervisning, forskning og innovation. Sektorforskningen skulle inddrages i undervisningen (det var den i forvejen, SEDIRK opgjorde værdien af undervisning og vejledning til 115 millioner kroner i 2002), og der kom en ny sektorforskningslov i 2003. Og nu genkendes samme tankegang om undervisningen i Globaliseringsrådet.

I mellemtiden har Regeringen overset rådgivning fra sit eget Goldschmidt-udvalg i 2003, som pegede på, at sektorforskningens bidrag til undervisningen burde finansieres. Universiteternes undervisning bliver finansieret ved den såkaldte STÅ, der er baseret på studentertal. Hvor er den forøgede studentermasse og STÅ, der er en forudsætning for at finansiere en udvidelse med sektorforsknings undervisning? Det lugter af **en skjult nedskæring** af både universiteter og sektorforskning, hvis det ikke bliver beskrevet, hvordan undervisningen skal finansieres, uden der samtidig kommer flere studenter – det er de små årgange, der er betinget af fødselstallet for 20-25 år siden, der udgør studentermassen i dag.

"Et af formålene med den planlagte integration er at øge synergien i udnyttelse af den viden, som findes i sektorforskningen og universiteter. Det vil være op til de nye institutioners ledelser at sikre den eksisterende viden og den konkrete synergi mellem forskningsaktiviteterne," siger Sander i et svar til Folketinget. Men de nye ledelser kan ikke realisere målsætningen om synergi, hvis der ikke følger penge med. Fusioner og udliciteringer kan ikke i sig selv løse noget.

Man fodrer bare den haleløse hund med dens egen hale.

DTU-bestyrelse hemmelig-stempler fortsat

Det er stærkt kritisabelt, når en offentlig myndighed totalt hemmeligholder, hvad de arbejder med, siger presserets-professor. Socialdemokraterne kalder det brud på lovens intention og bogstav ...

I september 2005 afslørede FORSKERforum, at nogle bestyrelser mørkelagde alt det vigtige og det betød i nogle tilfælde halvdelen af møderne. Men åbenheden er ikke blevet større: DTUs bestyrelse har fx fortsat en voldsom mørkelægning af sine møder. Ved mødet d. 18. april var tre ud af ti punkter lukkede, ikke bare sådan at offentligheden ikke måtte kende beslutningsgrundlaget eller dørene blev lukket under mødepunktet. Offentligheden måtte end ikke vide, hvad der var på dagsordenen, der bare anførte "(Lukket punkt)" ...

Presseretsprofessor **Oluf Jørgensen** er forbløffet over DTU-bestyrelsens forvaltning af offentlighedsloven:

"Det er stærkt kritisabelt, når en offentlig myndighed totalt hemmeligholder, hvad de arbejder med. Nogle punkter er så dybt hemmelige, at vi ikke aner, hvad bestyrelsen for en stor offentlig, skatteyderfinanseret institution arbejder med", siger han. "Når DTUs bestyrelse således har hele tre punkter, hvor der bare står 'lukket punkt', så offentligheden ikke engang kan få at vide, hvad der er til forhandling, så er det i klar modstrid med de regler som gælder for offentlige myndigheder. Det er også helt i modstrid med universitetslovens udtrykkelige bestemmelse om, at der 'i størst muligt omfang' skal være offentlighed om bestyrelsens arbejde. Bestyrelsesformanden mener åbenbart, at bestyrelsen har ret til at gennemføre forhandlinger bag lukkede døre".

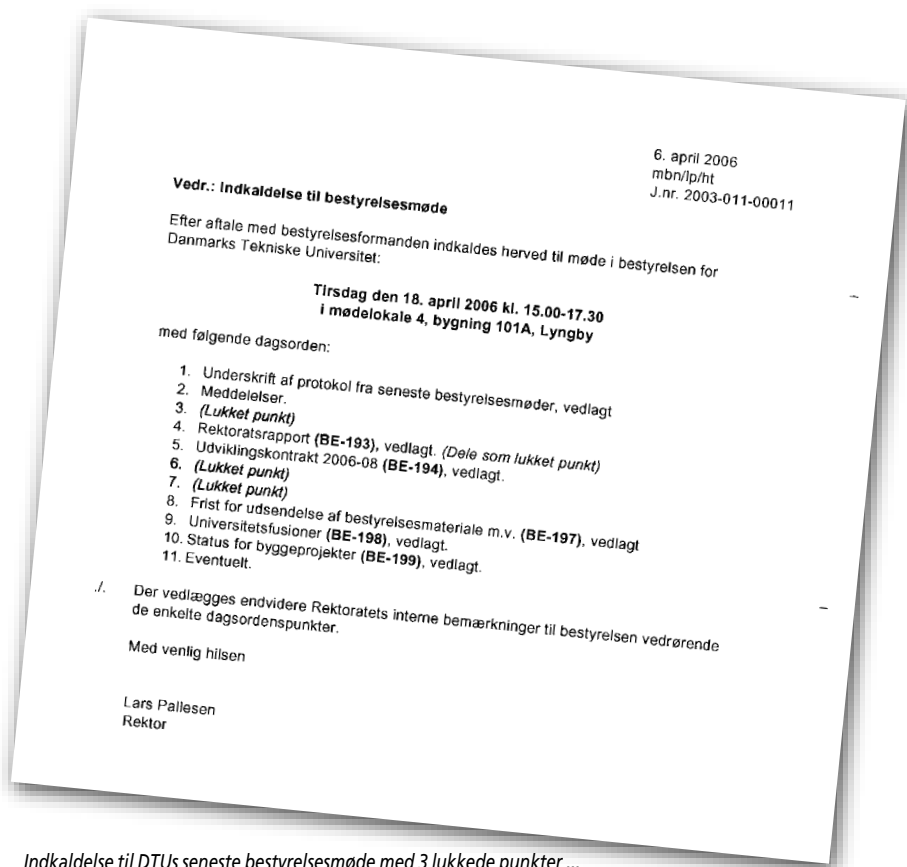
Bestutningsgrundlag (bilag) også hemmeligt

Ud over at de tre dagsordenspunkter simpelthen er hemmelige, er beslutningsgrundlaget (bilag) for de øvrige punkter meget selektive. Der findes intet væsentligt vedrørende strategi, økonomi og struktur:

"Det er også stærkt kritisabelt, når DTU tilsyneladende udelukker alt bilagsmateriale af væsentlig betydning fra offentlig indsigt. Det er kritisabelt, at et dagsordenspunkt som pkt. 3 om revision og regnskabsoplysninger holdes bag lukkede døre. Vi kan ikke få noget at vide om DTUs økonomi, dispositioner, revisorernes bemærkninger osv. Det er bemærkelsesværdigt at en offentlig institution med offentlige penge ikke mener, at deres dispositioner og drift er et offentligt anliggende".

DTU: Skinoffentlighed sat i system

DTU er stort set uanfægtet af den kritik af DTU-bestyrelsens manglende åbenhed, som blev rejst i forlængelse af FORSKERforums omtale i september 2005. Her kom det frem,

Indkaldelse til DTUs seneste bestyrelsesmøde med 3 lukkede punkter ...

at DTU var førende i lukkethed. Halvdelen af alle mødepunkter var lukket for offentligheden. Tilhørere fik således lov til at overvære diskussion af indretning af kantine, mens alt om økonomi, struktur og strategi foregik bag lukkede døre.

DTU-bestyrelsen har tilmed sat *skin-åbenhed* i system, når forretningsordenen udtrykkeligt kræver et 'dobbelt bogholderi' – et offentligt referat og 'en intern protokol over bestyrelsens forhandlinger'.

På et enkelt punkt har DTU har dog løsnet lidt op efter ministeriel kritik. Hvor bestyrelsen tidligere havde en regel om, at dagsordener for bestyrelsesmøder skal offentliggøres en arbejdsdag før afholdelse af bestyrelsesmødet, så har man nu rykket denne til tre dage før.

Oluf Jørgensen: "Tredages reglen er en klar forbedring. Det svarer til de regler, som gælder i kommuner. Nu har offentligheden en chance for at få oplyst, hvad der er på dagsordenen og søge sagen oplyst".

Socialdemokraterne: Totalt misforstået lukkethed

Socialdemokraterne pressede ved lovbehandlingen af universitetsloven i 2003 meget på for åbenhed om universiteternes aktivi-

teter. Derfor fik S et fingeraftryk på loven, da der kom til at stå, at der 'i størst muligt omfang' skal være åbenhed om bestyrelsesarbejdet, selv om nogle bestyrelsesformænd arbejdede aktivt imod denne bestemmelse:

"Det var et vigtigt punkt for os i loven, og det var sandsynligvis bekymring for lukkethed, der gjorde, at denne bestemmelse blev understreget", forklarer socialdemokraternes forsknings-ordfører Rasmus Prehn, der ikke selv sad i Folketinget dengang. "Når vi i universitetsloven skriver, at vi ønsker åbne bestyrelsesmøder, er det naturligvis fordi bestyrelsesmøderne skal være åbne. At benytte sig af såkaldte lukkede møder, bør kun ske i helt særlige tilfælde, hvor der fx er meget personfølsomme spørgsmål på dagsordenen".

Prehn siger, at DTUs lukkethed virker som et brud på lovens tanker: "Det er uacceptabelt; man overfortolker helt, hvad der kan hemmeligholdes. DTU bør leve op til lovens bogstav, og jeg vil i et samråd med ministeren søge at få ministeren til at indskærpe over for DTU, at bestyrelsesmøderne skal være åbne, samt at en praksis'en med hemmelige mødepunkter totalt misforstået".

Sander ser stort på demokratiet

Videnskabsministeriet lovede en undersøgelse af bestyrelseres lukkethed, men den 'glemte' man

Videnskabsminister Helge Sander mener tilsyneladende, at det er helt i orden, når universitetsbestyrelser 'privatiserer' deres forvaltning af offentlige universiteter. Han har nemlig stort set intet gjort for at kræve større offentlighed om bestyrelsernes dispositioner.

"Det er måske for hårdt at sige, at Videnskabsministeren er ligeglad med demokratiet! Men det er til gengæld rigtigt at sige, at ministeren gerne vil have, at universiteterne bliver mere koncernagtige end demokratiske institutioner, så derfor lægger han ikke så meget vægt på den demokratiske side. Hans intention er jo, at universiteterne skal være topstyrede", siger socialdemokratiets forskningsordfører Rasmus Prehn. "Men universiteter er altså fortsat offentlige institutioner. Så når det demokratiske element forsømmes, som det sker nu, så er det åbenbart nødvendigt med en kritisk opposition, der kan holde ham fast på lovens intention og bogstav ...".

Ministeriet lovede analyse af åbenhed

FORSKERforum testede i september 2005 åbenheden i bestyrelserne og afslørede, at bestyrelsesformænd i Århus, på Syddansk Universitet, på CBS i København og på DTU behandlede halvdelen af alle mødepunkter bag lukkede døre, og at beslutningsgrundlaget også var hemmeligt. Det vil sige, at alle væsentlige strategiske dokumenter

om økonomi, prioritering, strategi osv. er hemmelige.

Videnskabsministeriet lovede dengang at der ville blive lavet en analyse af "universiteternes åbenhedspraksis", hvorefter man ville indskærpe reglerne for bestyrelserne. Men analysen blev aldrig sat i gang - og universiteternes bestyrelser fortsætter uanfægtet deres hemmeligholdelse.

“

Det er måske for hårdt at sige, at Videnskabsministeren er ligeglad med demokratiet! Men det er til gengæld rigtigt at sige, at ministeren gerne vil have, at universiteterne bliver mere koncernagtige end demokratiske institutioner

Rasmus Prehn (S)

"Det virker da bekymrende, at Videnskabsministeren allerede blev gjort opmærksom på problemet i september, og siden intet har gjort. Det skal der da samles op på", siger Rasmus Prehn.

På DTU ser det nærmest ud som om hemmeligholdelsen er vokset. Til bestyrelsesmødet d. 18. april var der således tre punkter ud af ti, som var så lukkede, at offentligheden end ikke måtte vide, hvad de handlede om. "Lukket punkt" stod der lakonisk på dagsordenen (se side 3) ...

Væsentlige strategiske dokumenter som de udviklingskontrakter, der netop er ved at blive færdige, har også været en dyb bestyrelseshemmelighed på DTU (se næste side).

Bestyrelsesformænd styrer

FORSKERforum afslørede i september 2005, at det ikke overraskende var DTU, som gik foran i lukkethed. Her kunne offentligheden overvære bestyrelsens debatter om indretning af kantine, mens alt om økonomi, struktur og strategi foregik bag lukkede døre.

DTUs bestyrelse gjorde tilmed åbenhed til et forhindringsløb ved at indføre en regel om, at dagsordenen for mødet først skulle offentliggøres dagen før! Den forhindring bad Videnskabsministeren DTU om at "se nærmere på", så nu – et halvt år efter – har DTUs bestyrelse udvidet fristen til tre dage!

Såvidt FORSKERforum erfarer har CBS – Handelshøjskolen i København – ikke ændret på sin forretningsorden, der fastslår, at formand Anders Knutsen har ubegrænset magt til at styre bestyrelsens arbejde, idet han suverænt kan lukke dørene uden begrundelse. (Formand træffer "forud for mødet ... afgørelse om, hvilke sager der behandles for lukkede døre").

jø

DTU-foragt for offentligheden

- siger presserets-professor om DTUs begrundelser for at begrænse åbenheden

Indtil for nylig blev DTU-bestyrelsens dagsordener først offentliggjort dagen før møderne. Nu er fristen udvidet til tre dage. Bestyrelsens flytning til tre dage blev nødvendiggjort af, at Videnskabsministeriet havde bedt DTU om at "genoverveje" end-dages fristen.

Men DTU-bestyrelsen trækker ikke begrundelsen for den snævre tidsfrist tilbage. Begrundelsen var, at korte tidsfrister skal sikre, "at de enkelte medlemmer, herunder de internt valgte, ikke forud for mødet kan blive udsat for pres fra medarbejdere eller andre i relation til at indtage et bestemt synspunkt til givne dagsordens-punkter (erhvervsliv, studerende, medarbejdere)".

I praksis skulle end-dages fristen for eksempel forhindre det eneste medarbejder-valgte bestyrelsesmedlem Dan Rosbjerg i at orientere sig om, hvad hans 'vælgere' mener

om sager, der er til behandling i bestyrelsen.

DTU-bestyrelsens begrundelse støder presserets-professor Oluf Jørgensen: "Begrundelsen om, at nogle skal forhindres i at kunne orientere sig, er direkte udtryk for foragt for offentligheden. Bestyrelsesformanden vil ikke risikere, at nogle studerende eller ansatte skal kunne nå at diskutere sager med deres bagland. Det er en misforståelse af offentlighedsprincippet – og foragt for demokratiet, når nogle parter skal begrænses i deres mulighed for at orientere sig".

S: Meningen med demokratiet at engagere

Om den bevidst sene offentliggørelse af dagsordenen ved henvisning til, at eksterne parter ikke skal kunne orientere sig, siger Socialdemokraternes forskningsordfører:

"Jeg vil ikke kalde det mistænkeliggørelse

af studenter og medarbejdervalgte. Men det er en besynderlig argumentation, som DTU-bestyrelsen præsenterer", siger Rasmus Prehn:

"Jeg vil bruge det modsatte argument af DTU-bestyrelsens: Universitetet er altså en offentlig institution, og for at en bestyrelse kan arbejde optimalt er det jo netop meningen, at der skal være offentlighed omkring dagsordenen, så interessenter og presse kan komme med indspark og stille spørgsmål etc. Argumentet om, at bestyrelsesmedlemmerne ikke skal udsættes for 'pression', holder efter min mening ikke. Det er jo ikke hensigten med demokratiet, at man diskvalificerer aktører, fordi de er engagerede".

DTU: Hemmelig udviklingskontrakt

På RUC fik Akademisk Råd ret til at diskutere udviklingskontrakt, før bestyrelsen skrev under.
På DTU er kontraktudkast hemmelig - og rektor har ret til at hemmeligholde
for Akademisk Råd, siger ministeriet

Der er stor uenighed blandt universiteternes ledelse om udkast til udviklingskontrakter skal behandles i Akademisk Råd eller ej. På RUC mener de ja, mens rektor på DTU endog ikke har orienteret Akademisk Råd om den!

”Det er jo fuldstændig absurd, hvis udviklingskontrakter ikke hører til ’centrale strategiske planer’ for universitetet og dets ansatte”, siger **Morten Homann (SF)**.

På RUC havde rektor Poul Holm glemt at forelægge kontraktudkastet for det kollegiale organ, så bestyrelsen pålagde rektor at gøre dette på et ekstraordinært møde i rådet (17.5), før bestyrelsen vil færdigbehandle kontrakten. Men på DTU er kontraktudkast og forhandlinger hemmeligt-stempelede.

Der er således voldsomt varierende fortolkninger af Akademisk Råds opgaver og af, hvad rektor er forpligtet til at forelægge organet, mens den er under behandling i bestyrelsen og før bestyrelsesformanden afslutter kontrakten med Videnskabsministeriet. Hele spørgsmålet hænger på, om lovens ord *”centrale strategiske forsknings- og uddannelsesområder og -planer”* indeholder udviklingskontrakterne?

DTU: Kontraktforhandlinger hemmeligholdes

På DTU har bestyrelsen overgivet kontraktudformning og forhandling til rektor og bestyrelsesformand. Rektor Pallesen og bestyrelsesformand Bundgaard-Nielsen opfatter udviklingskontrakten som deres suveræne gebet, som de kollegiale organer ikke skal blande sig i.

Kontraktudkast er hemmelige. FORSKERforum har forgæves søgt aktindsigt i bestyrelsens arbejdsgrundlag, men den blev afvist med henvisning til, at der er tale om ”et internt arbejdsdokument” (som ikke er omfattet af retten til aktindsigt).

DTU-bestyrelsens kontraktudkast er således hemmelige for offentligheden og for DTUs ansatte. Og Rektor på DTU har heller ikke sat udviklingskontrakter på dagsordenen for Akademisk Råd, som således heller ikke er orienteret om, hvad der står i kontraktudkastet og endnu mindre har mulighed for at kommentere dette, før bestyrelsesformanden handler sagen af med ministeriet.

Ministeriet: Ingen pligt til forelæggelse

Ifølge loven har rektor bl.a. til opgave at *”udtale sig til rektor om centrale strategiske forsknings- og uddannelsesområder og planer for videnudvikling”*. Men i Videnskabsministeriet mener man ikke, at udviklingskontrakter hører til centrale strategiske planer:

”Det er vores opfattelse, at akademisk råds opgaver efter § 15, stk. 2, er beskrevet udtømmende, og at bestemmelsen ikke skal

DTU-BESTYRELSENS MØDELOKALE: Her og i rektors kontor tages alle væsentlige beslutninger – dem skal det kollegiale organ Akademisk Råd slet ikke blandes ind i

fortolkes sådan, at rektor skal forelægge udviklingskontrakten for akademisk råd efter § 15, stk. 2”, udtaler ministeriets jurister på FORSKERforums forespørgsel.

Derimod mener ministeriet, at rektor frivilligt – en slags udvidet åbenhedsprincip – kan forelægge udviklingskontrakten for akademisk råd (jf. § 15, stk. 3), med henblik på at sikre en åben drøftelse af udviklingskontrakten på universitetet, inden kontrakten indgås med ministeren. Men det er helt op til rektors afgørelse.

Forvaltningsjuristen: Ikke pligt, dog i visse tilfælde ...

Ministeriets besvarelse støttes af forvaltningsrets-professor **Carsten Hinrichsen**: Ifølge lovens bogstav er Rektor er ikke forpligtet til at forelægge udviklingskontrakten for Akademisk Råd. Men Hinrichsen tilføjer dog det væsentlige forbehold, at kontraktudkast nok bør forelægges, hvis kontrakten indebærer væsentlige ændringer i universitetets forhold.

”Praksis er ideelt, at kontrakter udarbejdes nedefra, dvs. at der kommer udspil fra fakulteter eller institutter, og disse bearbejdes så opad. Det springende punkt er så, om der sker ændringer heri, inden de færdigforhandles i bestyrelsen. Men der vil være formentlig være en forpligtelse til at forelægge væsentlige ændringer i forhold til arbejdsforhold og –betingelser, fx fusioner, pålæg om at ændre uddannelser eller pålæg om at forske / prioritere bestemte områder”, forklarer Hinrichsen.

Politikeren: Fuldstændig absurd

Morten Homann (SF) var en af de politikere, som fulgte universitetslovens tilblivelse med størst interesse og han er forbløffet

over ministeriets og forvaltningsjuristens fortolkning af lovens bogstav:

”Kontrakten er et centralt dokument, hvor man prioriterer indsatsen på forskning og undervisning, hvor man fastlægger den faglige profil osv. Det er faktisk svært at finde et mere centralt strategisk dokument. Så hvis det ikke skal forelægges Akademisk Råd kan jeg ikke se, hvad der skal forelægges ...”

Homann er også forbavset over, at ministeriet ignorerer lovens tale om, at Akademisk Råd skal udtale sig til rektor om ”den interne fordeling af midler” (§15, stk.2.1): ”Når udviklingskontrakter bliver styringsinstrumenter, som Videnskabsministeren klart tilkendegiver at de skal være, så er det svært at forestille sig, at kontrakterne ikke får økonomiske konsekvenser – som altså skal forelægges for Akademisk Råd”.

Politikeren: Total top- og ministerie-styring

Homann kalder det ”en fuldstændig tømning” af Akademisk Råds rolle, hvis dette kun skal beskæftige sig med mindre væsentlig formalia som tildeling af grader.

”Det står hermed klart, at universiteterne er totalt top- og ministeriestyrede. Topstyringen er virkelig sat i system, når en bestyrelse suverænt kan udforme og underskrive udviklingskontrakter, uden at de underliggende lag får mulighed for at diskutere dens plan og konsekvenser – og når der samtidig er en stærk ministeriel styring af, hvad der skal stå i kontrakterne ...”

Homann vil rejse spørgsmålet i Folketinget og kræve, at rektor forpligtes til at forelægge udkast til udviklingskontrakt for Akademisk Råd, så dette organ kan kommentere dette.

Rektorlønninger eksploderet

KUs Ralf Hemmingsen har fået en kanonkontrakt. Og DTU-Pallesen er overhalet af Aalborgs ingeniør-rektor. Og så har rektorerne fået tilbagegangsstillinger

Rektorlønningerne er eksploderet. KUs og Aarhus' rektorer har fået et lønløft på 50 pct. mere i løn. Og RUCs og Aalborgs har fået 40-50 pct. mere end tidligere.

KU-rektor Ralf Hemmingsens løn er eksorbitant, sammenlignet med den tidligere KU-rektor. Hvor Linda Nielsen fik 1,1 mio. kr. så får Hemmingsen 1,75 mio. I Århus fik Niels Chr. Sidenius 1 mio. hvor Lauritz Holm-Nielsen nu får 1,5 mio.

Men det betyder også, at RUCs og Aalborgs rektorer har fået en løn, som man for et år siden ville have troet helt usandsynlig (se FORSKERforum lønstatistik maj 2005).

Sen forhandling gav ekstra penge

"Der er ingen logik eller progression i lønningerne som der var for et år siden, hvor lønningerne stort set var fastlagt efter, hvor store universiteterne er. Nu er lønfastsættelsen arbitrær, for en større indbyrdes sammenhæng er borte – bortset fra at det kan have betydning for niveauet, hvor sent rektorerne har forhandlet deres kontrakter. Det har absolut været en fordel at trække sin lønforhandling ud, for jo senere den er forhandlet, jo højere løn", siger docent Verner C. Petersen fra Handelshøjskolen i Århus.

FORSKERforum søgte i januar 2006 aktindsigt i de nye rektors lønninger. Men det tog tid, før de kom ind, for nogle rektors kontraktforhandling har taget mange måneder. Og Århus' og AaU's har endnu ikke finpudset og underskrevet.

Og for nogle har det været værd at vente på. Det er de senest forhandlede rektorcontrakter, som især er eksploderet. Især RUCs og Aalborgs har profiteret på, at der er gået inflation i lønningerne. Der kan være gået 'prestige' i, at bestyrelsesformænd ville signalere, at deres universitet er mere betydningsfuldt.

Signalværdi: KUs prorektor får mere end DTUs rektor

KUs rektor Ralf Hemmingsen fik en kanonkontrakt på 1,75 mio. kroner plus tilbagegangsstilling, når han engang holder op. Signalværdien heri er, at KU er landets absolut førende universitet, for Aarhus-rektors løn halter noget efter. Bestyrelsesformand Bodil Nyboe Andersen har tilsyneladende villet give et klart signal til omverdenen.

Og KU sender flere signaler ud, når prorektor Lykke Friis faktisk har fået en kontrakt, som med 1,38 mio. giver mere i lønningsposen end DTUs Lars Pallesens 1,36 mio. Ingen af dem har tilbagegangsstilling, fordi de ikke er rekrutteret indefra.

Lykke Friis får faktisk mere i løn end alle de øvrige rektorer, bortset fra Aarhus' ...

DTU-Pallesen overhalet af Aalborgs ingeniør-rektor

De rektorer, som fik lønnen forhandlet for 1-2 år siden, kan se misundeligt på de seneste og nogle vil utvivlsomt kræve en genforhandling. DTU-rektor Lars Pallesen var for et år siden lønførende med 1,3 mio. kr, men han er pludselig distanceret af Aalborgs ingeniør-rektor Finn Kjærdsdam. Ikke fordi Kjærdsdams løn er højere, men fordi Kjærdsdam i sin kontrakt har en tilbagegangsstilling, hvilket Pallesen ikke har. Men Pallesen kan tilmed se, at RUCs humanist-rektor Poul Holm næsten får det samme i løn som ham, plus tilbagegangsstilling, hvilket i praksis betyder, at Holms kontrakt er bedre!

Men også SDU-rektor Jens Oddershede kan se sig distanceret. Han var en af de første rektorer, som forhandlede kontrakt, og han var enten for beskeden eller for uforudsende, for han sidder tilbage med en løn på 1,2 mio. uden tilbagegangsstilling, hvor han burde ligge på niveau med Aalborgs 1,4, hvis lønnen blev fastlagt efter universitetets størrelse.

Også CBS' rektor Finn Junge Jensen har fået gode argumenter for en genforhandling i FORSKERforums lønstatistik...

Tilbagegangsstilling lig med et gyldent håndtryk

Rektorerne er indplaceret i lønrammerne 38-40, plus tillæg. Tillæggene er en pærevæling af personlige tillæg, kvalifikationsløn, åremålstillæg, chef-løn og funktionstillæg.

"Det er tilsyneladende bare *navne* på tillæg uden særlig betydning, en tilsyneladende neutral måde at få lønnen op på et bestemt niveau! På KU er der dog ikke så mange dikkedarer: Her er rektors tillæg begrænset til et chef-lønstillæg på 700.000 kr. 'Chefløn' kan bruges til den mest vilkårlige form, uden begrundelse i øvrigt", siger Verner C. Petersen, der forsker i værdibaseret ledelse og selvorganisering "Men det er da ganske interessant, at de fleste rektorer har et åremålstillæg på 160.000 – 300.000 kr. Det er absurd, for man skulle tro at åremålstillæg fungerer som en slags risikotillæg, men de fleste rektorer har jo tilbagegangsstilling. De får altså både højere løn og tilbagegangsstilling. Det er nærliggende at tolke dette som 'et gyldent håndtryk' på linie med det private erhvervslivs ..."

Som eksempel peger Verner C. Petersen på, at KU-rektor Ralf Hemmingsen får et åremålstillæg på 300.000 kr. samtidig med at han får overlægsløn, når han går tilbage i sin gamle professorstilling.

Det er til gengæld uklart om AU-rektor Lauritz Holm-Nielsen har tilbagegangsstilling, for hans kontrakt er endnu ikke finpudset.

Rektorløn på universiteterne alle beløb er i a

Institution	lønramme	grundløn	div. tillæg
DFU	39	686.407,13	
ITU	39	686.407,13	
DPU	39	686.407,13	
ASB	39	686.407,13	
SDU	39	686.407,13	
KVL	39	686.407,13	
CBS	39	686.407,13	
RUC	39	686.407,13	
AAU			
DTU	39	686.407,13	
AU	39		
KU	40	768.034,08	

note: Aftalen for Århu

Ingen resultatkontrakt og -løn

Kun enkelte rektorer har resultatløns som del af kontrakten. Det er kun CBS's, RUCs og DTUs rektorer. Faktisk har både DPUs og Farmaceut-universitet afskaffet denne del af lønnen inden for det seneste år.

At der ikke er resultatløns er i modstrid med Regeringens politik. Finansministeriet indskærper løbende vigtigheden af præstationsbaseret lønfastsættelse. Og Videnskabsministeriet opstiller succesmål i universiteternes udviklingskontrakter, som dermed kunne forbindes direkte til rektorernes resultater, konstaterer Verner C. Petersen:

"Det er da bemærkelsesværdigt, at bestyrelsesformændene har valgt at undlade resultatkontrakter, og at Videnskabsministeriet, som har godkendt kontrakterne, har accepteret dette, for det strider mod Regeringens politik. Det ser da mærkeligt ud, og bryder mod systemets logik, når der ikke er et link mellem udviklingskontrakten og den personlige resultatkontrakt", siger docenten og tilføjer:

"Selv om det selvfølgelig er positivt, at man nu synes at have erkendt, at resultatkontrakter er vilkårlige og usmarte i forhold til universiteternes måde at fungere på..."

jø

Høj løn skal give prestige

- og mere management og styring. Og så får de løn for at være loyale og uselvstændige forvaltere af administrative styringsopgaver for ministeriet, siger ledelsesforsker

april 2005-niveau

resultatløn	total løn inkl. pension	tilbagegang
	1.054.567,55	professorat
	1.151.713,08	nej
	1.156.964,52	professorat
	1.158.819,77	professorat
	1.162.906,95	nej
	1.193.761,96	nej
104.852,30	1.282.408,01	lektorat
125.000,00	1.314.726,35	professorat
	1.300.000,00	professorat
172.981,64	1.359.741,21	nej
	1.501.000,00	?
	1.760.004,84	professorat

s Universitets og Aalborgs rektorer er endnu ikke underskrevet

"Rektorlønnene er eksploderet, men hvorfor? Det er nærliggende at tro, at lønniveauet bruges til at tillægge de nye ledere, nye bestyrelser og nye universiteter en 'prestige', som de ellers måtte savne", siger docent Verner C. Petersen.

"Politikerne vil have danske universiteter 'i verdensklasse', men ressourcerne følger ikke med. Kynisk sagt kan man udlægge lønhoppet til rektorerne som en billig måde at opgradere universiteterne på. Det er billigere at lave management og ledelse end at gøre noget ved forskningsindsatsen, dvs. at hæve udgifterne til basal forskning og til uddannelsesbevillinger ..."

Docenten konstaterer, at det vigtigste i lønstigningerne er den ydre og indre signalværdi.

Ingen konkurrence-begrundelse

Universitetsbestyrelsernes begrundelser for den markante lønstigning er ukendte. Heller ikke Videnskabsministeriets begrundelser for at godkende den voldsomme stigning er kendt:

Verner C. Petersen spekulerer: "Nogle mulige argumenter er, at de offentlige lønninger er saktet håbløst bagud og at det er svært at konkurrere i konkurrence med det private erhvervsliv – men så skulle de de øvrige medarbejdere jo også have mere i løn. Et andet argument er, at engelske og amerikanske rektorer og universitetspræsidenter får en høj løn. Men jeg tror, at det er svært at finde en nogenlunde holdbar objektiv begrundelse. Det er en vilkårlig lønfastsættelse, som ikke står i relation til noget bestemt".

Virkeligheden er, at der er tale om et afgrænset marked: "Og i så fald falder konkurrenceargumentet for den høje løn bort. Ingen af de ansatte rektorer har jo tidligere vist fremragende lederevner uden

for universiteterne, så deres personlige og ledelsesmæssige kvalifikationer kan næppe retfærdiggøre lønhoppet", siger docenten.

Matche høje lønninger i USA?

"Den frække udlægning er, at den skal vise, hvor værdifulde de er; den skal signalere prestige. Man prøver at signalere, at de nye danske universiteter og de danske rektorer nærmer sig USA-klassen".

I England er rektorlønnene også steget voldsomt i de senest 5 år, og her stilles der spørgsmålstegn ved formålet. De menige universitetslærere strejker, fordi deres løn er saktet bagud samtidig med at deres lederes lønninger er vokset med 30-50 pct.

"Det har skabt debat om lønniveauet, at 30 rektorer (vicechancellors) får mere i løn end premierminister Tony Blairs (169.000 £). Og KUs rektor Ralf Hemmingsen får formentlig mere i løn end statsministeren herhjemme ..."

Gammeldags løntænkning

Docenten forsker i værdibaseret ledelse, herunder løn, og han undrer sig over, hvad der er hensigten med lønhoppet:

"Lønhoppet retfærdiggøres ikke ved, at der skal rekrutteres nogle andre end den type, vi tidligere har haft som rektorer, for Hemmingsen, Kjærdsdam m.fl. er rekrutteret indefra. Derfor er denne vægtning på lønnen udtryk for, at lønnen skal motivere. Men det er en gammeldags tænkning, en primitiv managementfilosofi - og udtryk for en behavioristisk rottefilosofi: Giv dem øgede pekuniære belønninger og vi får en større indsats", konstaterer han.

"Man kan tvivle meget på om den løntænkning i sig selv befordrer det, man må kræve af toneangivende højere læreanstalter: Skabelse af et miljø præget af selvstændighed, evne til konstant selvfornyelse, selvorganiserende udvikling af forskning og forskningsfelter, originalitet, Selvstændighed ville kræve at rektorer i det mindste kunne disponere mere selvstændigt".

Mere management og styring

Lønloftet er en klar makering af, at man er gået over til en anden styringsmodel, siger arbejdsmarkedsforsker **Flemming Ibsen**. En forklaring på det markante løft kan være, at når politikerne laver en universitetsreform, hvor medarbejderdemokratiet droppes, og man går over til en 'privatiseringsmodel' med eksternt flertal i bestyrelsen, så får direktionen større kompetencer og ansvar. Og opfattes universiteterne som *halvprivate firmaer* som Post-Danmark eller DSB, så skal lønnen også ligge i den klasse, forklarer professoren.

Verner Petersen er enig: "Hvis bestyrelsen

opfatter sig som et halvprivat selskab, så er lønloftet logisk, fordi der kan henvises til, at der konkurreres med den private eller halvoffentlige sektor om rekruttering af de bedste ledere. Og sammenlignet med en privat direktør løn i en stor koncern, så ligger rektorlønnen jo nærmest i den lave ende ...".

"Rektorlønnene sender et klart signal om, at der satses på mere topstyring, og deres manglende sammenhæng med universitetets øvrige lønninger demonstrerer, at den kollegiale tilknytning er borte. Nu hænger de mere sammen med det øvrige statslige eller halvoffentlige system. Selv om der er krav om at rektorer skal have videnskabelig indsigt, så knyttes de mere til bureaukratisk-administrative systemer", siger docenten.

"Men det mest interessante spørgsmål er måske, hvad vi får mere af? Det nærliggende svar lyder, at vi får mere management og styring. Lederne opgraderes, det administrative værdisættes højere. Men gode forskere og undervisere får ikke mere..."

Og så kan man i øvrigt forvente, at de andre ledere – forvaltere af styringen – bliver trukket op i løn.

Administrere ministeriets topstyring ...

Hvor stor er de nye rektorers magt og ansvar så?

"Trods politikernes retorik om det modsatte, så er universiteterne jo ikke 'givet fri'. Videnskabsministeriet styrer fortsat bestyrelsernes og universiteterne i detaljer. Ministeriet kommer med en ramme, og den fylder bestyrelserne ud, og rektor fungerer som 'administrerende direktør'.

En fræk udlægning er således, at de får deres løn for at være loyale over for systemet. Rektorer og ledere skal effektivt ministeriets instruktioner".

Den høje løn er en belønning for at lave management / administration, ikke for at arbejde selvstændigt i forhold til ministeriet.

"Man får en flok administratorer, der er orienteret mod ministeriet og mod forvaltning af forholdsvis uselvstændige og bureaukratiske aktiviteter som udviklingskontrakter, kontrolopgaver etc. - ikke grundlæggende fornyelse og innovation, eller selvstændige satsninger", siger docenten, der slutter:

"Systemet får loyale topfigurer der er mere knyttet til verden udenfor end til universitetets indre liv. Rektorlønnene bidrager dermed til at cementere universiteternes uselvstændighed ..."

jø

Manager'isme

Stigende rektorlønninger og reformforslag fra toppen, fulgt af moderne retorik om produkter, targets, competition, corporate image. Det er udtryk for, at universitetskulturen oplever markante ændringer i disse år:

"Flere universitetslærere i managementroller har skabt en opsplitning mellem manager-universitetslærere og universitetslærere, som ikke har management-roller. 'New managerialism' ændrer hvad universiteter laver og hvordan de gør det; det er klart en ideologisk snarere end en simpel teknisk reform af universiteterne, og en ændring som er stærkt relateret til magt- og dominans-relationer på universitetet og udenfor", konstaterer den engelske forsker **Rosemary Deem**, som optrådte på en DM-konference om "Forskeridentitet under forandring" i begyndelsen af maj.

Det populære billede af en forsker som kreativ, fagligt engageret, lidt distraet og pengefjern afløses af andre roller: "Forskerrollen er under forandring. Universitetslæreren skal både undervise, forske, skaffe penge og følge ledernes prioriteringer. Evnen til at administrere, blive citeret, gøre sig godt på tv og samtidig stå sig godt med sine ledere, vægter i dag lige så højt som det at være god til at forske", sagde Deem.

DJØF'isering: New Managerialism'

"New Managerialism" er et sæt af ideer i vestlige regeringer om ændringer i organisatorisk praksis'er og værdier, som skal bringe et radikalt skift i organisationer, finansiering og kulturer i offentlig forvaltning, sundhedssektor og uddannelse.

Populært kaldes det DJØF'isering i Danmark. Deem siger, at manager'ismen er kommet senere til universitetssektoren, men at det nu går hurtigt. Hendes studier i universitetskulturen fortæller dog om stor inert i denne sektor; det er nemmere at gennemføre strukturelle eller administrative reformer end det er at ændre selve universitetskulturen...

Nye management-roller

Deem forsker i den ændrede forskerrolle, idet hun har undersøgt, hvordan den nye manager'isme er sivet ind i det engelske system:

Manager'ismen er påtvunget udefra, mere end den er internt skabt. Der har været ændringer i bevillingssystemet, arbejdsbelastningen er blevet større med flere studenter og færre undervisningsressourcer, mere vægt på gruppesamarbejde og -tvang i såvel

forskning og undervisning, større ekstern overvågning (auditering og evaluering) af aktiviteterne osv.

Endnu er det begrænset, hvor mange professionelle forvaltere eller managers, der er rekrutteret udefra, men rektor Lars Pallesen fra DTU er et godt dansk eksempel. De fleste kommer indefra systemet – som universitetslærere der bliver til manager-akademikere. Managementrollerne kan være fra institutledere (med mange performance-mål og opgaver med kvalitetskontrol) til dekaner (engang symbolske, men nu med stort finansielt ansvar) til rektorer (som overordnet styrer såvel stedets strategi som den daglige drift).

Manager-akademikeren som karrierevej

Men dem i lederrollerne befinder sig mere eller mindre godt med nye krav og roller. De tilpasser sig "management-ideologien" højest individuelt. Det handler om personlig baggrund og ambitioner, konstaterer Deem, som har lavet en spørgeskema-undersøgelse blandt engelske universitetslærere.

Hendes forskning peger på, at alle nye ledere på en eller anden måde trækker på eller påtager sig den nye *management-ideologis sprog og metoder*:

Modstanden mod 'ny managerialism' er tydeligst blandt de klassiske universitetslærere, inklusive dem på korttids-kontrakter, men også blandt støttefunktion og i mellemlemlaget af ledere, fx dekaner. Især ledere på tidsbegrænsede perioder synes ukonfortable ved at gøre, hvad der kræves af dem som managere.

Og især dem fra grundvidenskaberne – naturvidenskaberne, humaniora og samfundsvidenskaber – er bekymret for følgerne af ændringerne hen mod manager'ismen.

Men der findes også de manager-akademikere - folk som først har levet i mange år som 'menige' universitetslærere - som ser manager'ismen som uundgåelig udvikling og som karrierevej: "Managerismen repræsenterer deres interesser, hvis de søger at udnytte den ideologiske magt og dominans som den giver, til deres egne formål, inklusive status og magt", konkluderer Deem.

Hvisning: Rosemary Deem: Management as ideology: The case of 'new managerialism' in higher education (Oxford Review of Education, vol 31, 2005).

RUC-rektor sl

- tilbageholdt indsigelse mod kon

Da RUCs bestyrelse den 3. maj behandlede et særdeles kontroversielt "statusnotat", som rettede alvorlig kritik mod RUCs funktionsmåde og især mod RUCs forvaltning, undlod RUCs direktør Lars Kirdan og RUCs nye rektor Poul Holm væsentlige oplysninger.

RUCs eks-direktør Erik Ebbe havde nemlig flere dage før bestyrelsesmødet indsendt en indsigelse pr e-mail til både direktøren og rektoren. Han protesterede mod notatets form og status. Og så påpegede han to graverende, faktuelle fejl: Dels at det blev påstået, at RUC først har fået en regnskabsinstruks med den nye direktør. Og dels påstanden om, at RUCs revisor skulle have påpeget "katastrofal økonomistyring på RUC".

Disse oplysninger blev fortiet for bestyrelsen. Og RUCs direktør og rektor skjulte også indsigelsen, da FORSKERforum søgte aktindsigt i indsigelser mod statusnotatet (som FORSKERforum blev gjort bekendt med ad andre kanaler). Den tilbageholdelse er ulovlig ifølge offentlighedsloven.

Poul Holm: En privat e-mail

Rektor Poul Holm kan ikke forklare, hvorfor FORSKERforum ikke fik udleveret en kopi af e-mailen udleveret: "Jeg går ud fra, at alt relevant materiale er udleveret".

Men han indrømmer til gengæld, at bestyrelsen ikke blev informeret om eks-direktørens indsigelse:

"Vi udleverede det materiale til bestyrelsen, som var indkommet rettidigt. Der var jo ikke gennemført en høring om statusnotatet, og der skulle ikke tages nogle beslutninger desangående, så derfor indgik en privat e-mail til direktøren og mig ikke. Vi lagde rektoratets vurdering frem og det var det", forklarer Poul Holm.

Men bestyrelsen har vel en forventning om at få fyldestgørende oplysninger i en sag, og Ebbes e-mail indeholder væsentlige indsigelser mod statusnotat?

"Vi havde fremlagt et statusnotat til orientering for bestyrelsen. Hvis bestyrelsen ønskede sidenhen at indhente yderligere oplysninger, var der jo mulighed for det".

Gjorde rektor eller direktøren bestyrelsesformand Dorte Olesen bekendt med denne e-mail?

"Ingen kommentarer", slutter rektor.

Ryger der hoveder på RUC?

Kan rektor stole på sin direktørs dømmekraft?

Kan bestyrelsen stole på rektors?

Kjulte protest

kontroversielt notat for bestyrelsen

Forvaltningsprofessoren: Forsømmelse

Som den korrekte embedsmand havde eks-direktør Erik Ebbe stilet indsigelsen til dem, som den vedrørte. Han gik ud fra, at den herefter ville blive bragt videre – hvad den altså ikke blev. Bestyrelsen blev således forholdsvis væsentlige oplysninger – og dermed et ”fyldestgørende beslutningsgrundlag”, som forvaltningsloven kræver - for deres behandling af notatet.

Fortielsen for bestyrelsen er en forsømmelse, vurderer en forvaltningsretsprofessor:

”Forudsat, at den tidligere direktørs indsigelse vedrører væsentlige forhold, så er der utvivlsomt begået en alvorlig fejl ved at bestyrelsen ikke er blevet gjort bekendt med indsigelsen, så denne kunne indgå i mødematerialet. Der er uskrevede retsregler, som siger, at sager til behandling så vidt muligt skal være fuldt oplyst. Der skal foreligge et korrekt beslutningsgrundlag”, forklarer **Claus Haagen Jensen**.

Kan bestyrelsesformanden stole på rektor?

Efter alt at dømme fik bestyrelsesformand Dorte Olesen heller ikke noget at vide om Ebbes indsigelse før bestyrelsesmødet. *Kan bestyrelsesformanden stole på sin direktion, når hun forholdes væsentlige oplysninger?*

”Det er klart, at en bestyrelsesformand skal kunne stole på at være fuldt oplyst af sine embedsmænd. Men jeg vil helst ikke udtale mig for håndfast i det konkrete tilfælde, for det forudsætter, at jeg kender alvoren af indsigelserne”, siger forvaltningsrets-professoren.

Men sagen kan få konsekvenser for direktøren og rektoren: ”Hvis man skal vurdere konsekvenserne af forsømmeligheden i at tilbageholde oplysninger skal det jo belyses, hvilken rolle direktøren og rektor faktisk har haft? Men en højt uddannet direktør med administrativ kompetence kan næppe siges at være uvidende om, at væsentlige oplysninger skal fremlægges. Og hvis en rektor er gjort bekendt med e-mail'en, så har han jo også et forklaringsproblem ...”

jø

(Foto: Poul Erik Frandsen, RUC's AV-afdeling)

Mens alt endnu var fryd og gammen til rektors tiltrædelse: Til venstre direktør Lars Kirdan, i midten bestyrelsesformand Dorte Olesen og til højre med rektorkæden Poul Holm

FORSKERforums kilder vurderer, at RUC-ledelsens kontroversielle statusnotat er udarbejdet af universitetsdirektør Lars Kirdan, og at det især er dennes værk; Poul Holm har slet ikke det forvaltningsmæssige kendskab til dets detaljer. RUCs direktør har med notatet udstillet manglende saglighed og professionalisme, mener nogle (*”enestående i dansk forvaltningshistorie”*, siger eks-rector Toft Jensen).

Notatet har så mange graverende embedsfejl, at direktøren risikerer at blive ofret, hvis der skal findes en syndebug for den sag, som gav RUC dårlig presseomtale lige på det tidspunkt, hvor de danske studenter skulle søge om studiepladser til september. Kilder siger, at Kirdan risikerer at sidde tilbage med aben, hvis det ikke lykkes RUCs ledelse at tie sagen ihjel. Men fortsætter Kirdan, har han mistet troværdigheden internt på RUC.

Fatal dumhed at gå efter eks-direktøren

Rektor Poul Holms *troværdighed* har også fået alvorlige skrammer. Hans manglende kendskab til RUC er en forklaring på, at han skrev under på statusnotatet. Men det er på ingen måde en undskyldning:

”Hvis man sidder på en central ledelsespost, så kræver det en vis politisk-administrativ fingerspidsfornemmelse. Og den viste Poul Holm ikke, da han påtegnet notatet - og det gør det ikke bedre, at han bagefter ikke har taget afstand fra dette og dets faktuelle fejl”, vurderer en tidligere RUC-rector, som ikke er Toft Jensen.

Men Holms troværdighed har internt på RUC lidt stor skade, idet han har deltaget i angrebet på eks-direktør Erik Ebbe. Stort set alle FORSKERforums kilder er enige om, at

det er en fatal dumhed at gå efter den gamle embedsmand, eks-direktør Erik Ebbe. Der er nogen forståelse for, at eks-rector Henrik Toft kan kritiseres for at have politiseret og prioriteret forkert, uden dog at nogle nævner ord i nærheden af magtmisbrug:

”Men at gå efter Erik Ebbe er en umådelig dumhed. Han er højt respekteret for sin korrekte embedsførelse under vanskelige vilkår, dvs. i en periode, hvor RUCs administration skulle ’normaliseres’ i 1990’erne. Og en sådan mangel på situationsfornemmelse – sammen med underskriften på det fatale dokument – kan også få alvorlige konsekvenser for rektor”.

Kan bestyrelsesformanden stole på rektor?

RUCs bestyrelsesformand Dorte Olesen har foreløbig ligget lavt, og hun vil ikke udtale sig til FORSKERforum. Bortset fra at *hemmeligt-stemple* det fatale statusnotat (som blev fjernet fra bestyrelsens hjemmeside) har bestyrelsesformanden intet gjort, heller ikke indkaldt til krisemøde i bestyrelsen.

Strategien er at tie og at parkere sagen i bestyrelsen. Men bestyrelsesformanden er i klemme. Hvis rektor Poul Holm faktisk fortiede en vigtig indsigelse mod statusnotatet, kan hun og bestyrelsen ikke stole på direktionen. Men omvendt får hun svært ved at lave disciplinære sanktioner, for hun har selv ansat Poul Holm ...

Men hvad siger rektor selv til spørgsmålet, om der ryger hoveder i kolvandet på denne sag?

”Ingen kommentarer. Det er en sag mellem direktionen og bestyrelsen ...”, slutter Poul Holm.

jø

Ballade på RUC

Såkaldt statusnotat fra RUCs direktør og rektor rettede synderlemmende kritik mod RUC og mod RUCs eks-le
punkt: Eks-direktøren har fundet 15-20 faktuelle fejl. Og eks-rektoren har fundet 2

"Uberettiget", "ukorrekt", "besynderligt", "forkert", "mangler", "usikkert", "fejlagtigt", "uden for min fantasi", "nærmest beskæmmende", "forstår ikke", "krænkende", "smagløst" osv.

Nitten gange lyder der sådanne karakteristikker i RUCs tidligere direktør Erik Ebbe gennemgang af det statusnotat, som RUCs nye direktør og rektor sendte i spil til bestyrelsesmødet d. 3. maj. Notatet – som FORSKERforum har fået aktindsigt i – er så smækfyldt med fejl og manipulationer, at han blev nødt til at sige fra over for det i et otte siders langt notat:

"Den nye ledelse har ret til at vurdere universitetet og give udtryk for, hvad de mener og ønsker. Men når de gør det, skal det klart tilkendegives om de beskriver de faktiske forhold eller om der er tale om en subjektiv vurdering af hypotetiske forhold eller ønsketænkning om, at RUC skal være noget andet end det er".

Erik Ebbe har med omgående virkning opsagt sin kontrakt som ekstern konsulent for administrationen på RUC. Hans erfaring og ekspertise vil således mangle, når institutter

i den nærmeste tid skal have udformet nye studieordninger m.m.

Kritikken uberettiget og grundløs

Ebbe blev pensioneret pga. alder for otte måneder siden. Han var universitetets grå eminence i femten år, kendt for sin lidt gammeldags, juridisk korrekte tilgang og sin ulastelige forvaltningsstil. Alt blev administreret efter reglerne og han satte en ære i, at administrationen blev trimmet efter, hvad der var ressourcer til.

Men Erik Ebbes ære blev især gået for nær, da RUCs rektor Poul Holm i et forsøg på at afdramatisere statusnotatet understregede, at kritikken heri ikke rettede sig mod menige medarbejdere på RUC, men alene mod den tidligere direktør og den tidligere rektor: "Notatet giver udtryk for problemer på RUC, som der skal rettes op på. Men nogle af formuleringerne er upræcise og kluntede, og det har medført at nogle personer uberettiget føler sig ramt. Kritikken går på den tidligere topledelse på RUC, dvs. rektor og direktøren", sagde rektor Poul Holm.

Den påstand blev eks-direktør Erik Ebbe nødt til at protestere mod: "Det er jo smagløst at kritisere medarbejdere i fællesadministrationen, som har fungeret loyalt og udført de opgaver, som blev pålagt dem, inden for afgrænsede ressourcer. Men den generelle og stærke kritik, som den nye ledelse nu retter mod den tidligere direktør og rektor er på mange områder faktisk forkert – og dermed uberettiget og grundløs".

Da FORSKERforum henvendte sig til rektor for at få en kommentar til eks-direktørens konkrete indsigelser, lyder kommentaren lakonisk:

"Ingen kommentarer. Det er en sag mellem direktionen og bestyrelsen", meddelte Poul Holm.

15-20 fejl

RUCs rektor satte straks efter sin tiltrædelse sindene i kog med nogle forandringsplaner, og statusnotatet fungerer som benzin på bålet for nogle. Det vakte ekstra forargelse, at notatet dramatiserer igennem en række faktuelle fejl, og eks-direktøren gør indsigelse mod de groveste 15-20 fejl, som når fx den nuværende direktør – som har været på RUC i 7 måneder – påstår, at han har indført den første regnskabsinstruks i RUCs historie; sandheden er, at der findes mindst to tidligere – hvilket direktør Kirdan ikke har været ubekendt med, idet FORSKERforum har fået aktindsigt heri...

Notatet påstår også, at en tidligere institutleder blev fyret på grund af *sloppy administration*, hvor sandheden er, at denne trak sig selv, mens kinesersagen blev undersøgt – og han er delvis rensset siden ...

Ny ledelses ønskeverden

Eksdirektøren er forarget over den nye ledelses stil:

"Jeg har ikke noget imod, at de sætter sig mål og vil lave ting om. Men det skal foregå på en konstruktiv måde, hvor deres vurdering burde tage udgangspunkt i fremadrettede handlinger og ikke en useriøs kritik af den tidligere ledelse", siger Ebbe, som i sin indsigelse påpeger, at den nye ledelse ikke kritiserer ud fra de faktiske forhold, men ud fra at den ønsker "at verden så anderledes ud end den gør".

Det er useriøst, når direktøren og rektor kritiserer ud fra en ønskeverden: "At man er uenig i en procedure og ønsker en anden procedure, legitimerer ikke et udsagn om, at proceduren ikke eksisterer", siger Ebbe. "De kan være uenige i RUCs organisering, og de kan mene at en anden organisering ville være bedre. Men da det er et faktum, at organisationen hviler på lovlige beslutninger, må man nødvendigvis tage udgangspunkt i denne virkelighed, når der fremsættes kritik". Ebbe mener at nogle af kritikpunkterne bunder i – ubevidst eller bevidst - stor uvidenhed om RUCs faktiske forhold, og han kan ikke lade være med at aflevere et par sarkastiske kommentarer. Til notatets påstande om en utidssvarende bevillingsfordelingsnøgle siger han, at en sådan nødvendigvis indeholder konkrete mål "med mindre man ønsker at benytte lotteri som element i fordelingen"...

Direktøren: En minimumsadministration

Kritikken i statusnotatet blev i dagspressen bakket op af politologer på RUC. Professor Peter Bogason tilsluttede sig RUCs "reformfløj":

"Når jeg laver forskningsprojekter, har jeg gang på gang haft problemer med økonomistyringen. Man kan ikke få svar på, hvor mange penge man har brugt, så hvis man skal holde styr på økonomien, skal man selv sidde og skrive ind på et regneark, når man bruger penge. Det er meget kontraproduktivt", sagde han til INFORMATION.

Eksdirektøren mener at kritikken af manglende support er uretfærdig. RUCs centraladministration har traditionelt været en *minimumsadministration* ud fra filosofien om, at ressourcer til administration ville betyde færre penge til universitetets hovedopgaver, forskning og undervisning: "Det er har været en helt bevidst politik, at mange opgaver har været decentraliseret ned på institut- eller forskerniveau. Når nogle nu kritiserer administrationen for manglende støtte, skyldes det altså ikke fejl i administrationen. Centraladministrationen på RUC har ikke varetaget en række serviceopgaver, fx administration af forskningsbevillinger. Og de ville kun have været varetaget, hvis administrationen havde fået tilført yderligere

Status-notatet: RUC katastrofalt dårligt styret

Notatet om "aktuelle ledelsesudfordringer på RUC" blev forelagt bestyrelsens møde i begyndelsen af maj måned. RUCs direktør Lars Kirdan og rektor Poul Holm gav et billede af RUC som katastrofalt dårligt styret, forvaltet, ledet - og dermed også fagligt ustyret: Der mangler "en konsekvensstruktur", faste rutiner skal opbygges helt fra grunden, der kan dukke mærkelige og ukontrollerede sager op osv. Notatet talte om, at gennemgang af RUCs administration havde afsløret en "katastrofal økonomistyring", en formulering som dækker over, at der har været revisionskritik af styring af forskningsprojekter, at der er mistillid og det "skaber stærke rystelser i forholdet mellem revisor og universitet", at åbningsbalancen i oktober skulle justeres med 5,4 mio. kr, at der skulle være sket en "afskedigelse" af en institutleder m.m.

Notatet vakte voldsom vrede og uro blandt menige medarbejdere, tidligere ledere og administrativt personale på RUC.

Da det blev et kontroversielt dokument, fordi bl.a. FORSKERforums netnyheder omtalte det, lavede ledelsen *damagekontrol* ved at hemmeligstemple det. Det blev simpelthen fjernet fra RUC-bestyrelsens hjemmeside søndag d. 7. maj på bestyrelsesformand Dorte Olesens ordre.

Statusnotatet og Erik Ebbes svarskrift findes på www.forskerforum.dk

dere – som afviser anklagerne punkt for
3 rigtige ...

ressourcer og hvis man havde fulgt en anden administrationsfilosofi.”

Henrik Toft Jensen: 2-3 rigtige ...

Mens eksdirektør Ebbe havde rollen som *embedsmanden*, så var fhv. rektor Henrik Toft Jensen *politikeren* på RUC. Han fremstilles på en lidet flatterende måde i statusnotatet: Administrationen var fx præget af ”et stort antal ad-hoc, ofte ikke-nedskrevne beslutninger fra den tidligere rektors side”.

Den fhv. rektor bakker helt op om Erik Ebbes tekniske gennemgang af statusnotatet. Han har skriftligt protesteret til bestyrelsen: ”Der er meget få sande udsagn i notatet. Det indeholder en række postulater, nogle direkte forkerte, andre fordrejede, 2-3 rigtige eller delvis rigtige. Det er fyldt med graverende fejlagtige oplysninger, der kun kan forstås som oplysninger fra personer, der ikke har sat sig ind i de allermost elementære strukturer og styringsmekanismer på RUC. Det finder næppe sin lige i dansk universitetshistorie eller i dansk forvaltningshistorie”, siger Henrik Toft. ”Det er bemærkelsesværdigt, at notatet fortæller meget lidt om, hvad rektor og universitetsdirektør vil, men meget om den tidligere ledelses forsømmelighed. Det er markant brud på god tone og etik”, siger han, der tilføjer, at han blev informeret om notatet igennem pressen.

Den nye ledelses hensigt?

Nogle tolker statusnotatet som en ansvarsfraskrivelse, når det direkte kritiserer eks-ledelsens embedsførelse. Det foreslås, at et eksternt konsulentfirma skal ind.

Men notatet er samtidig en manøvre, som lægger op til at direktør og rektor skal gives frie hænder i såvel forvaltningen som i det faglige: ”Det vil tage op til to år at få skabt den rigtige kultur og opfattelse af personligt ansvar ...”, sagde direktøren og rektor i notatet.

Det bemærkes også, at direktør og rektor påstår, at ”der på strategiske områder ingen ansvarsplacering” er, dvs. at der er overladt for stort selvstyre til den decentrale forskning. Kilder tolker det som at der ligger en skjult dagsorden bag notatets dramatisering, der handler om forsøget på at få mere (strategisk top-) styring af RUCs forskning.

Nogle siger, at RUC dermed bliver den seneste *åbenlyse konfrontation* i forsøget på at ombryde de danske universiteter: Først DTU som blev lokket til at frasige sig selvstyret, så eksterne interessenter fik stor indflydelse på universiteterne. Så fik DPU dikteret sin udviklingskontrakt af undervisningsminister Haarder, så de eksterne interessenter får direkte indflydelse på universitetets konkrete prioriteringer. Og nu skal RUCs flade, decentrale struktur moderniseres til en topstyret, så ...

Rektor Poul Holm har lagt flyvende ud på RUC: Først varslede han radikale forandringer af strukturen og så skrev han under på et statusnotat, som kaldte RUC katastrofalt dårligt styret ...

RUC: Organisationspolitisk kamp ...

Statusnotatet og forandringsplaner genopliver gamle stridigheder

Statusnotatet giver ekkoer af gamle stridigheder på RUC, som i 1970'erne var skueplads for de skarpeste konfrontationer mellem ledelse og ansatte og mellem fløje blandt de ansatte. Og statusnotatet har genoplivet noget af den gamle ”lejr-tænkning”, hvor parterne grupperer sig. Nogle tager således ikke stilling til, hvad der står i notatet, men om de er enige eller uenige i den nye rektors forandringsplaner.

Da RUC blev opbygget som et universitetscenter betød det, at hovedvægten lå på undervisningen og forskningsbevillingerne har traditionelt været mindre end de gamle universiteters, KUs, AUs og SDUs. RUCs indtægtskilder har således først og fremmest været via undervisningen, og her har man faktisk været ganske effektive. Og fhv. rektor Henrik Toft Jensen høster almindelig anerkendelse for, at den strategi har været en (økonomisk) succes. RUC har overlevet og er sågar ekspanderet.

Men løbende uenigheder om universitetets prioriteringer afslører en utilfreds forskerfløj ctr. undervisnings-pragmatikerne. Og forskerfløjen, der ønsker en mindre undervisningsbelastning og mere forskningsfokus, vejrer morgenluft. Den nye rektor kan flytte magtforhold på RUC til deres fordel.

Forvaltningsprofessor: Enig i rektors hensigt

Forvaltningsprofessor **Peter Bogason** medgiver, at hans indlæg til fordel for den nye rektor er et partsindlæg:

”Jeg ser dette som en organisationspolitisk kamp, hvor jeg støtter den fornyelse, som

den nye rektor lægger op til: Forskningen bør prioriteres højere. Administrationen bør påtage sig nogle flere støtteopgaver. Og en rektor skal ikke bruge tid på petitessestyring i detaljen, men på mere overordnede, strategiske opgaver”.

Bogason indrømmer, at hans bedømmelse af selve statusnotatets indhold er farvet af, at han er enig i dets hensigt.

”Notatet er nok mere bramfrit end man er vant til i administrative kredse. Og der er da ukorrekte påstande om, at en institutleder blev fyret og at den nye direktør har indført den første regnskabsinstruks. Men jeg kan ikke og vil ikke kontrollere, om alle enkelthederne i statusnotatet er korrekte. Jeg vurderer det politiske i dokumentet, og jeg er enige i den forvaltningspolitiske hensigt”

Men hvad er hans vurdering som forvaltningsprofessor af professionalismen i statusnotatet: Hvor stor er troværdigheden i et forvaltningsdokument, hvor der måske er 15-20 faktuelle ukorrektheder?

”Hvis der er 15-20 ukorrektheder i notatet, så er kvaliteten i dokumentet ikke god. Men hver enkelt detaljes vigtighed skal jo vægtes, der kan være væsentlige eller uvæsentlige fejl? Hvor væsentlige er de, når der skal handles? Det vil jeg ikke gå ind og vurdere”, svarer Bogason. ”I den forstand er min vurdering et partsindlæg: Jeg støtter de signaler, som notatet giver udtryk for. Og jeg vil ikke gå ind i en nærmere vurdering af notatets kvalitet”.

jø

Diktat af resultatmål?

Absolut ikke, kontraktens indhold er universiteternes eget initiativ, svarer Sander

Ph.d.-stipendium til 1 ud af 10

926 ansøgere til 235 stipendier. Der er enorm interesse for ph.d.-stipendier blandt yngre forskere. De mange ansøgere betyder, at kun hver 10. på de attraktive, fuldfinansierede stipendier kan se frem til at trække et vinderlod. Det viser den netop overståede ansøgningsrunde for stipendier, som fordeles i konkurrence efter kvalitetsvurdering (Forskeruddannelsesrådet).

Regeringens højprioritering af de våde fag (natur-, sundhed og teknisk videnskab) frem for de tørre (samfundsvidenskab og humaniora) afspejler sig i succesraten:

- Succesraten for våde ansøgere kan blive relativt høj – 36 pct. – for de våde ansøgere på samfinansierede stipendierne. Der er ca. 200 stipendier til 552 våde ansøgere til disse stipendier, som dog kun bevilger en 1/3 af udgifterne. På dette område er der meget få stipendier til de tørre fag.

- På de attraktive, fuldfinansierede, internationale stipendier bliver succesraten kun 10 pct. Der er 35 stipendier til fordeling blandt 332 ansøgere (FISTs budgetskøn).

Hovedparten af de samfinansierede stipendier er øremærket til de våde områder. Formanden for Forskeruddannelsesrådet, Morten Kyndrup stammer selv fra de tørre områder, men vil ikke udtrykke direkte kritik af den lave prioritering af de tørre fag:

"Skævdelingen mellem de våde og de tørre områder er grundlæggende problematisk. Men positivt kan jeg sige, at der er mindre øremærkning til fordel for de våde områder i år end sidste år. Fordelingen er dermed relativt mindre utilfredsstillende".

(se www.fist.dk)

CVU: Masteruddannelser uden forskning?

CVU'erne – lærer, pædagog m.fl. – vil have ret til at lave masteruddannelser, som i givet fald skulle være uden den nuværende forskningsbasering på universiteterne.

Først fik CVU'erne en universitetstitel (University College). En begrundelse var at de skulle udbyde "professions-bacheloruddannelser", men nu erklærer CVU-rektorkollegiet åbent, at næste skridt bør være ret til at lave masteruddannelser.

Det er uvist, hvad CVU-minister Bertel Haarder synes om forslaget, men videnskabsminister Helge Sander afviser: "Jeg finder det uheldigt, hvis titlen professionsmaster gives til en ikke-forskningsbaseret uddannelse på et CVU. Det vil give anledning til forvirring blandt studerende og aftagere både i Danmark – men særligt i udlandet – om niveau og karakteren af uddannelsen".

Sådan lyder svaret (§20 S4821 til Morten Homann (SF)).

EUs 7. rammeprogram på vej

EU's forskningsbudget fra 2007 og frem til 2013 vil stige årligt fra fem til ni mia. euro. Det syvende rammeprogram skal især gå til de højteknologiske områder, nano-, bio- og informationsteknologi.

Der lægges også op til en 50 pct. forøgelse af midlerne til både forskeruddannelse og -bevægelighed, samt at der i gennemsnit afsættes én mia. euro pr. år til "Det Europæiske Forskningsråd", der har været en særlig dansk mærkesag, udtaler videnskabsminister Helge Sander:

"Og så har været et vigtigt punkt fra dansk side, at deltagerne i det nye forskningsprogram vil opleve forenklinger i den måde, programmet administreres på. EU-forskningens succes afhænger i høj grad af, at deltagerne ikke skræmmes væk på grund af tunge bureaukratiske regler".

Aalborg er Helge Sanders valgkreds, så han drog dertil for at underskrive udviklingskontrakten: Fra venstre bestyrelsesformand Frank Jensen, ministeren og rektor Finn Kjærdsdam

"Det er mærkeligt at høre en lovsang om universitetslovens frihedsgrader, når statsstyringen vokser! Det overrasker mig meget, at ministeren er helt uforstående overfor, at regeringen styrer og at det har betydning for universiteternes indre liv og funktion, når ministeriet stiller krav til 'universiteternes strategiske profil' og når aktiviteten 'konkurrenceudsættes'. Ministerens svar er udtryk for enten kynisme eller grundlæggende naivitet", konkluderede den radikale **Margrethe Vestager** under samråd i går om de udviklingskontrakter, som netop nu er ved at blive færdiggjort.

Samrådet var bl.a. indkaldt, fordi oppositionen undrede sig over, at flere bestyrelser på universiteterne havde problematiseret ministeriets store indblanding i, hvad der skal stå i deres udviklingskontrakter.

Ministeriet påklitrer kvantitative successmål?

Universiteterne har oplevet, at ministeriet har presset på for at få påklitret kvantitative successmål. I KUs bestyrelse lød der i marts kritik af dette. Og af DTUs bestyrelsesreferat lyder der en indirekte kritik, når det konkluderes, at bestyrelsesformanden bemyndiges til at indgå en kontrakt "der ikke indeholder væsentligt flere kvantitative mål eller på væsentlige punkter indeholder kvantitative stramminger, der vil indebære en afvigelse i forhold til DTUs strategi, end de i materialet anførte kvantitative elementer i udviklingskontrakten" (Bestyrelsesmøde 18. april).

Oppositionen brugte samrådet til at udspørge videnskabsminister Sander om, hvorvidt kontrakterne bruges som regeringens styringsinstrument og om det harmonerer med universitetslovens frihedsgrader og universiteternes forskningsfrihed?

Sander kender ikke kritik af proceduren

Oppositionen henviste til, at rektorer og bestyrelsesformænd lufter stigende utilfredshed med "detailstyring". Men det

kunne Videnskabsministeren ikke genkende: "Kontraktens indhold er udfærdiget på universiteternes eget initiativ", sagde Helge Sander. "Universitetsbestyrelser har ønsket disse kontrakter. Flere formænd har ønsket en proces, hvor de kunne have et redskab at arbejde med. Og ikke en af formændene har udtrykt kritik af proceduren bag kontrakterne".

Oppositionen mente, at ministeriet ved udsendelse af 'et idekatalog' havde dikteret kvantitative målsætninger og faglig specialisering, men det afviste ministeren gentagne gange: "Det er universiteterne selv, som har udarbejdet og indsendt udkastene. Det er ikke sådan, at ministeriet har dikteret, hvad der skulle stå, inklusive måleindikatorer. Kontraktudkastene er udtryk for, hvad bestyrelserne selv har ønsket".

Sander: Universitetets egen fastsættelse

I Folketinget spurgte Per Clausen (Enhedslisten), om universiteternes almene formuleringer er blevet påklitret ministeriets mere kontante successmål?

Og her svarede minister Sander afglidende: "Det har for ministeriet været væsentligt, at det er universitetets egen fastsættelse af kontraktens strategiske fokusområder, der er lagt til grund for ministeriets dialog med det enkelte universitet. Dialogen har også omfattet de kvantitative successmål, som skal skabe mulighed for en opfølgning på målene". (Svar på §20-spørgsmål S 4893)

Sander fastslog endelig, at ministeriet ikke pt. har 'en model' til vurdering af målpfyldelse, og at målpfyldelse derfor først vil blive kædet sammen med bevillinger pr. 1. jan. 2008.

Ministeren oplyste, at han har underskrevet 7 kontrakter. Ministeriet oplyser efterfølgende, at kun RUC og DTU mangler at indlevere deres kontraktudspil.

jø

Duksen DTU smøler

- har endnu ikke indsendt udviklingskontrakt til
Videnskabsministeriet

Klassens duks DTU – der hidtil har været Videnskabsministeriets og regeringens favorit – har ikke afleveret sin hjemmeopgave til tiden. Sammen med RUC er Danmarks Tekniske Universitet det eneste, der endnu ikke har afleveret sin Udviklingskontrakt.

Videnskabsministeriet har i månedsvis ventet forgæves på DTUs udspil. Forsinkelsen ligger hos DTU, siger **forskningskonsulent Anders Korsgaard**, der står for kontakten til DTU:

"Jeg ved ikke, hvad der foregår – men det har i al fald ingenting at gøre med ministeriet, for vi venter stadig på DTU's udspil."

Mens de andre universiteter har haft meget travlt med at overholde ministeriets deadlines, så har rektor Pallesen og bestyrelsesformand Bundgaard-Nielsen taget sig god tid. Og det er ikke det interne demokrati, som er *tidroveren*. På DTU mener bestyrelsen nemlig ikke, at kontraktudkast behøver at vendes i de kollegiale organer, Akademisk Råd (se side 5).

Men det er umuligt at finde ud af årsagerne til smøleriet.

Svært ved at udforme de kvantitative successmål?

Hvorfor DTU er forsinket er dog ikke sådan at få oplyst. Vigtigste informationskilde er institutionens sparsomme bestyrelsesreferater. Af dem kan man se, at rektor Lars Pallesen allerede i november blev bemyndiget til at forhandle udviklingskontrakten. Og det antydes, at DTU har svært ved at udforme sine kvantitative successmål:

Af referater fremgår, at Videnskabsministeriet, VTU, lægger vægt på at Udviklingskontrakten indeholder kvantitative mål – altså noget der kan måles – frem for mere vage kvalitative udmeldinger:

"VTU har i drøftelserne haft meget klare sigter for udviklingskontrakternes indhold: - at sikre, at der opstilles kvantitative mål. - at sikre at alle udsagn kan dokumenteres. Der er altså i forhold til status på sidste bestyrelsesmøde, sket en drejning væk fra kvalitative mål til fordel for en større vægt på kvantitative mål," hedder det.

Af referatet fremgår det, at det gælder om at undgå "kvantitative stramminger" der vil "indebære en afvigelse i forhold til DTU's strategi."

DTU-Pallesen: Processen går godt

Hvilke strategier, der er under overvejelse på det store tekniske universitet med 900 forskere, 600 ph.d.'er og 6000 studerende, kan hverken forskere, ph.d.'er, studerende eller ForskerFORUM få at vide.

Offentligheden har ingen ret til indsigt i, hvad der sker på DTU: FORSKERforum ville gerne tale med rektor **Lars Pallesen** om sagen, men han ville kun svare skriftligt

Rektor Lars Pallesen vil ikke tale

på skriftlige spørgsmål. Disse ret præcise spørgsmål til uddybning af bestyrelsesreferatet blev dog nærmest besvaret med enstavel-sesord. Kommunikationen lød sådan:

Hvorfor trækker det ud?

"Processen går godt".

Hvori består uenighederne med ministeriet?

"Der er ingen uenighed med ministeriet".

Hvad menes der med afvigelserne i DTUs strategi?

"Det skal forstås sådan, at DTU holder fast i sin strategi."

Såvidt rektor Pallesen, der dog ikke oplyser, hvornår DTUs bestyrelsesformand og rektor sender noget ind til ministeriet.

Ministeriet: Kvantificering og klare mål

Forskningskonsulent Korsgaard bekræfter, at ministeriet først og fremmest lægger vægt på de kvantitative størrelser – altså at udviklingsmålene er defineret, så det kan måles, om de er nået. Men målene i sig selv defineres udelukkende af universiteterne:

"Det vigtige for os, er at få klare udmeldinger om, hvad vi kan forvente os af universiteterne. Vi går ikke og blander os i, hvad de skal levere af resultater. Det er dem selv, der styrer. Vi spørger ind til de mål de har sat, og forsøger på den måde at få tydeliggjort, hvad det er, de vil."

"Vi siger at vi skal have en anden kvantificering, end den vi havde sidste gang. I mellemtiden har vi fået en anden situation med udmeldingerne fra Globaliseringsrådet, hvor det er blevet meldt politisk ud, om i hvilken retning ønskerne går. Det går blandt andet på udvikling af nye uddannelser, forskning, strategisk udvikling af særlige styrkeområder, internationalisering, fra forskning til faktura og målet om at få viden ud til virksomhederne. Og på den slags er det jo muligt at sætte tal på.", siger konsulent.

"Men det er universitetets ledelse, der har ansvaret for det her. Og som har ansvaret for, at strategien er forankret i institutionen. For det er vigtigt at institutionen står bag, og at de kollegiale organer bakker op. Når man sætter sig nogle mål, er det vigtigt at alle, der er med, ved hvad det drejer sig om."

Videnskabsministeriet med ny struktur

Den 1. maj omstrukturerede Videnskabsministeriet. Formålet er angiveligt at "skabe større klarhed om mål, bedre prioritering af ressourcer samt en mere enkel organisation":

"Nogleordene for reorganiseringen er policy-udvikling, koordination, prioritering og maksimal inddragelse af styrelsernes kompetencer i ministerbetjeningen", forklarer departementschef **Uffe Toudal Pedersen**.

I hovedtræk vil den ny organisation bestå af et lille departement og tre store styrelser; nemlig

- IT-og Telestyrelsen,
- Forsknings- og Innovationsstyrelsen samt
- Universitets- og Bygningsstyrelsen.

Departementet flyttes herved længere væk fra kunderne. Færre sager skal gå over ministerens bord, hvilket i praksis betyder, at universitetsområdet kommer længere væk fra departementet. Kun de minister-relaterede eller politiske sager vil skulle stiles til departementet. For eksterne kunder betyder den nye struktur andre sagsgange. Det betyder for eksempel, at skal man klage over et universitets administration skal det ikke længere ske direkte til den øverste myndighed i departementet, men derimod til "Universitets- og Byggestyrelsen". Skal man have en juridisk vurdering, så skal det ske til styrelsen og ikke som hidtil direkte til departementet, hvor den hidtidige chefjurist **Thorkil Meedom** fortsat vil sidde.

Hvor den hidtidige blæksprutte i departementet har været vicedirektør **Rene Bugge Bertramsen**, så er det fremover kommitteret **Jacob Fuchs** - der ikke tidligere har haft noget at gøre med universiteter og forskning – som bliver departementets ankermand på vigtige sager, fx fusioner og udviklingskontrakter. Kontorchef **Nils Agerhus** bliver chef for departementets kommende "policycenter".

Direktør og overordnet ansvarlig for Universitets- og Bygningsstyrelse bliver den hidtidige universitetsdirektør **Jens Peter Jacobsen**. Også Rene Bugge Bertramsen følger med over, dog med mindre portefølje.

Ny styrelse: Forsknings- og innovationsstyrelsen

Forskningsstyrelsen – som forvalter forskningsråds-systemet - udvides nu fra 80 til 160 medarbejdere og kaldes herefter "Forsknings- og Innovationsstyrelsen". Tilvæksten kommer ved overførsel af store dele af Videnskabsministeriets enheder for forskning, innovation og analyse. Styrelsen kommer dog fysisk til at ligge tæt på ministeriet – nemlig på den anden side af Bredgade 40.

Politisk betyder det en større vægtning af erhvervsperspektivet, men det er også en måde at flytte forvaltningsopgaver væk fra ministeriet.

Den nye direktør hedder **Inge Mærkedal**.

Se seneste nyt
www.forskerforum.dk

Fusionsrygter svirrer

DTU og KVL er krumtapperne i Regeringens planer – og KVL risikerer at tabe spillet

KVL til DTU – eller til Københavns Universitet? Fiskeriundersøgelserne til DTU? Statens Byggeforskningsinstitut til Aalborg? GEUS til KU? Arbejdsmiljøinstituttet til RUC? Og Danmarks Jordbrugsforskning til Aarhus Universitet og til SDU på samme tid?

Det svirrer med fusionsrygter – men ingen vil sige noget til citat.

Der er få holdepunkter for nogetsomhelst. Videnskabsministeren har utrolig svært ved at få kabalen til at gå op, og at han holder eventuelle planer bag lukkede døre. Ministerens problem er, at Regeringens store fusionsambition er stødt på modstand fra nogle af interessenterne: Blandt ministrene selv er der nogle, som gerne vil beholde deres sektorforskning som uafhængige institutioner. Og i den store høring blandt institutionerne var der nogle, som ikke lige gav de svar, som ministeren ønskede; de havde ikke fusion med DTU øverst på ønskelisten...

Men de regeringsnære interesseorganisationer DI og landbruget presser på.

Farmaceutuniversitetet sagde nej

Ministeren prøver at fastholde planen: Han har ved et møde med universitetsrektorer og sektorforskningsdirektører markeret, at alle sektorinstitutioner bliver fusioneret. Ingen af de 13 sektorinstitutioner får således lov til at fortsætte som selvstændige institutioner (bortset fra Seruminstitutet og Forsvarsakademiet).

Det betyder, at der skal findes moderinstitutioner til GEUS, Arbejdsmiljøinstituttet, Socialforskningsinstitutet, som er store knaster i kabalen. Det risikerer at blive tvangsfusioner.

I sektoren er det ingen hemmelighed, at regeringen – stærkt tilskyndet af arbejdsgiverne i Dansk Industri – helst så et stærkt erhvervsuniversitet omkring DTU. Men også Landbohøjskolen KVL skulle indgå i en sådan kabale; eventuelt som krumtappen i et stærkt "Life science"-universitet, som også skulle indeholde pharmacia fra Farmaceutuniversitetet.

Men regeringens masterplaner fik et alvorligt tilbageslag, da farmaceutuniversitetet markerede, at man hellere vil fusionere med KU. Det har sat Videnskabsministeren i en klemme, som involverer især DTU og KVL.

Dansk Industri: Danmarks Erhvervsuniversitet på DTU

Hele fusionskaos'et blev sparket i gang af Børsting-udvalget, som foreslog fusioner mellem KVL, Danmarks Jordbrugsforskning og Danmarks Fødevarerforskning, eventuelt suppleret med Farmaceutuniversitetet m.m.

Men denne model er stendød, fordi DJF var skeptisk og fordi Farmaceutuniversitetet sagde nej tak. Og dermed kan KVLs dage

som selvstændigt universitet være talte. KVL risikerer en fusion med enten DTU eller KU.

Og her kan magtfulde eksterne interessenter fra Dansk Industri eller landbruget komme til at få stor indflydelse på ministerens valg af model. Dansk Industri arbejder på et DTU som "Danmarks Erhvervsuniversitet"; landets rigeste universitet med elitepræg som rollemodellen MIT med masser af forskningspenge og få elitestuderende. Med en sådan model ville erhvervslivet få maksimal indflydelse på den offentlige teknologiske forskning.

**Regeringen vil
den 14. juni melde
sin fusionsplan ud:
Hvem skal fusioneres
med hvem ...**

Til mega-fusionen hører også IT-Universitetet, som dog klart har markeret, at man helst vil fusioneres med KU. Men her kan også en meget aktiv lobby i it-brancheferien få indflydelse.

DTU kan også se frem til at få fiskene i Fiskeriundersøgelserne, mens regeringen nok ikke kan ignorere Aarhus Universitets og DMUs alliance, som dermed bringer DMU udenfor DTU-modellen.

KVL og landbrugets interesser

Rygter siger, at KVL risikerer at blive "taberen" i det store fusionsspil, fordi Børstingudvalgets store plan er død. Dermed risikerer KVL en ensidig fusion med enten DTU eller KU.

Men KVLs skæbne følges nøje af landbruget, som kræver, at der laves et stærkt 'life science'-universitet med mange parter involveret. En snæver fusion med fx DTU er uacceptabel. Så foretrækker landbruget, at KVL fortsætter som selvstændigt universitet.

"Landbruget og fødevarerindustrien ser gerne et stærkt erhvervsuniversitet, hvori DTU og KVL indgår samt Farmaceutuniversitetet med de nærliggende sektorinstitutioner: DJF og Fiskeriundersøgelserne m.m. Vi ønsker en model, hvor både de naturvidenskabelige og de teknologiske – procesteknologien – side er med", siger **Bent Claudi Clausen fra Landbrugsrådet**.

Han forestiller sig fx en model, hvor der dannes et meget stort fødevarerinstitut på DTU, og hvor fødevarersektoren indgår som en part i den samlede (DTU-) bestyrelse.

Men hvis nu Farmaceutuniversitetet

hellere vil til Københavns Universitet?

"Jeg håber på en samlet løsning til gavn for de stærke fødevarerhverv, og her hører Farmaceutuniversitetet med. Det er ikke tilfredsstillende, hvis der ikke kommer en helhedsløsning".

Den anden model er, at KVL fusioneres med KU?

"Det er ikke tilfredsstillende, for KU mangler helt den tekniske side – procesteknologien".

En model med at Danmarks Jordbrugsforskning opdeles mellem Aarhus og SDU, hvor det store nordlige Foulum-center kommer til Aarhus og de tre små, sydlige centre til SDU er fuldstændig uspiselig for landbruget:

"En opsplitning vil være en ulykke, hvis der går regionalpolitik i fusionerne", slutter Claudi. "Det er meget afgørende, at fusionen holder sammen om en faglig kerne. Ellers skal man hellere lade være med at lave fusioner. Men det er jo ikke en særlig progressiv løsning, når regeringen har meldt ud, at de gerne vil reformere strukturen".

Kabalen med sektorinstitutionerne

Tilbage står så puslespillet omkring GEUS, SBI, Arbejdsmiljøinstituttet og Socialforskningsinstitutet. Det er alle institutioner, som har markeret, at de foretrækker fortsat selvstændig status.

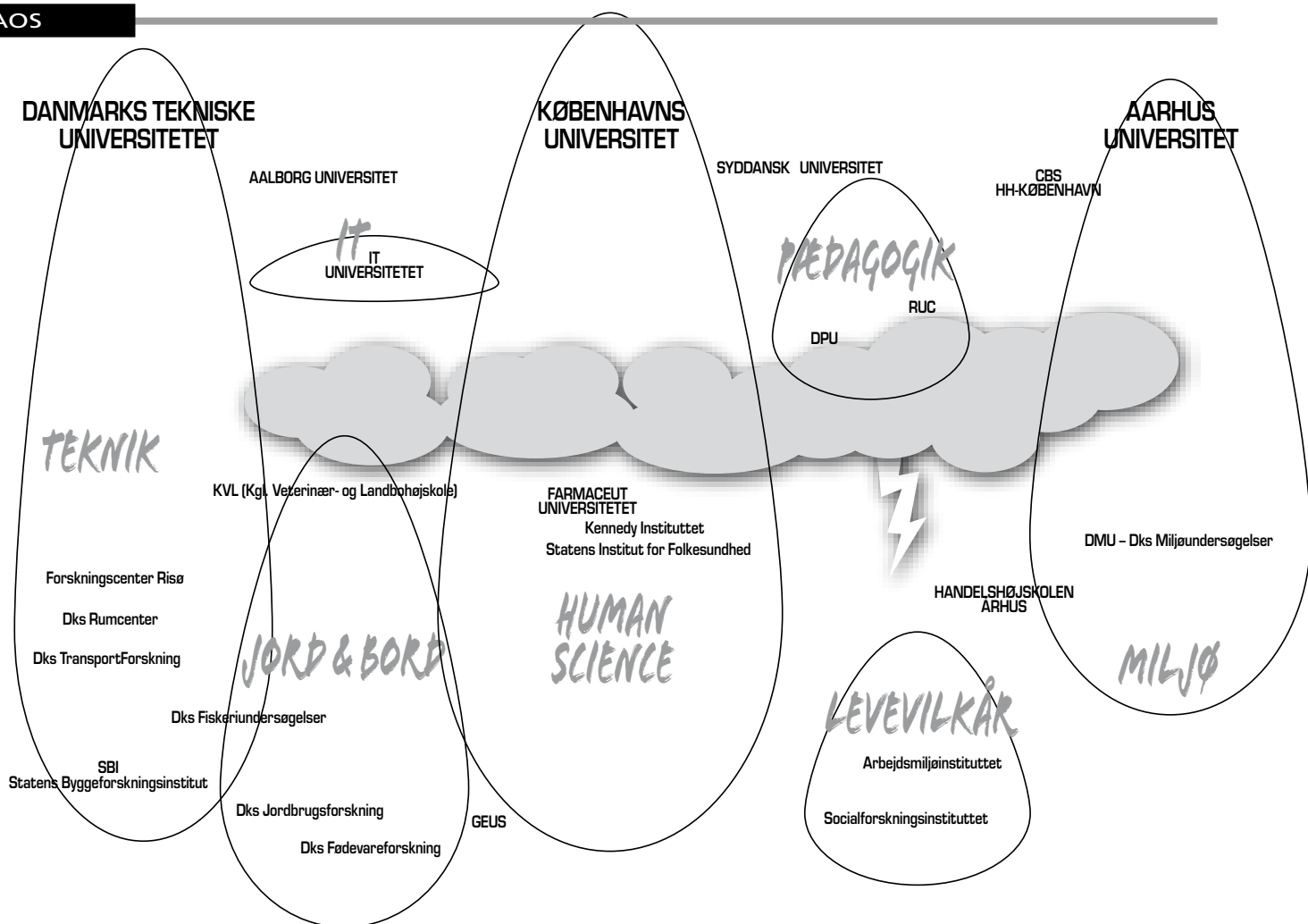
GEUS har ikke mange bejlere, men KU ligger tættest på. Men GEUS er dog ikke en ombejlet partner; geologi som fag taber betydning og studenter: "Det er en stinker, det handler om arv og gæld - der er kun udgifter på det område", siger en universitetskilde.

Statens Byggeforskningsinstitut risikerer en tvangsfusion med DTU, selv om SBI mener at den tekniske faglighed er for snæver for SBIs bredde.

Arbejdsmiljøinstituttet risikerer en fusion med RUC, som fagligt har områder, der ligger tættest på SBI. Men den løsning vil formentlig blive modarbejdet af beskæftigelsesminister Claus Hjort Frederiksen.

Socialforskningsinstitutet har mange bejlere, både KU, Aarhus, SDU og Aalborg har social- og samfundsforskning, som relaterer sig til SFI. Så her er spillet også fuldstændig åbent...

j

FUSIONS-SPEKULATIONER: Hvor placeres Landbohøjskolen: Fusion med DTU, med KU eller fortsat solo?

Aktuelle fusionsrygter går på, at stærke interesseorganisationer med tætte bånd til regeringen presser hårdt på for at få et stærkt "Danmarks Erhvervsuniversitet" med DTU som krumtap. En væsentlig brik heri er KVL. Men landbrugets betingelse for at støtte et mega-DTU er, at Farmaceut-universitetet følger med. Vælger regeringen den model, så bliver det en tvangsfusion, for DFU vil hellere til KU ...

Og så er det helt åbent, hvad der sker med sektorforskningen i Arbejdsmiljøinstituttet, Socialforskningsinstituttet og GEUS, som alle helst vil fortsætte solo? Svaret på det tør ingen byde på ...

Hvor bliver sektorpengene af?

Fusionsparter kræver 'indfasningsperiode' med budgetsikkerhed, for ellers er risikoen, at der 'overtages' mere personale end der er råd til. Og det kan føre til flere løs-ansættelser

De største skeptikere siger, at fusionsplanerne er en skjult besparelsesøvelse, fordi regeringen har sat som betingelse, at fusionerne skal gennemføres som et nulsumsspil. Fusioner udløser altså ikke nye penge.

Men et af Regeringens klare formål med fusioner af sektorforskningen under universiteterne er givet: Flere analyse- og forsknings-opgaver skal ud i åben konkurrence. Ministerie-opgaver skal udliciteres. Det vil betyde, at også private konsulentfirmaer – COWI, Rambøll og andre – vil kunne byde ind på disse opgaver. Sektorforskningen vil få en alvorlig konkurrent og vil hurtigt kunne løbe ind i økonomiske problemer.

Et andet scenario er, at hvis regeringen gennemfører tvangsfusioner – imod nogle sektorministeriers ønsker – vil det føre til, at ministerier opretter parallel-strukturer under ministerier. Det kan være særlige kontorer eller analyseenheder, som bare kaldes noget andet og formelt gives andre

opgaver end 'forskning', for forskere må de nemlig ikke.

Resultatet kan altså blive en økonomisk bet for de nyfusionerede, forudser rektorkollegiets formand **Jens Oddershede**:

"Men ved fusioner må både opgaver og penge følges ad, så vi ikke overtager personale og forpligtelser, men ikke pengene. Det skal være sådan, at både basisbevillinger og kontraktpenge følger med ved en fusion i en periode på 2-4 år".

Også formanden for sektorforskningsdirektørerne **Henrik Sandbeck** er enig i, at der bør være en indfasningsperiode på helst 4 år: "Der bør være en mulighed for at lave fornuftig planlægning. Med stor budget-usikkerhed har man ikke en chance for at disponere".

Perspektiv: Flere løsansættelser

Oddershede forklarer, at hvis der siver kontraktpenge – hvis ministerier fx tegner

kontrakter andetsteds eller sparer pengene til internt brug – så får den nye konstruktion hurtigt økonomiske problemer, og må fyre personale:

"Vi har jo kontraktlige forpligtelser over for de ansatte, når lov om 'virksomhedsoverdragelser' giver jobgaranti i den indledende fase. Så vi har et alvorligt problem, hvis der 'overtages' mere personale end der er råd til".

Regeringens plan er, at opgaveløsning skal ud i åben konkurrence:

"Det er et usikkert marked. Fusioner kan således på kort eller langt sigt medføre, at institutionen tilskyndes til på sigt at ansætte på løsere kontrakter, hvis der ikke følger bevillinger og kontrakter med efter fusionen. Det vil være uheldigt for kontinuiteten i arbejdet, for vores rekruttering af personale og for den samlede vidensopsamling", slutter Oddershede.

Redningskrans på 30 millioner kr.

- ekstra til den private fond, der står for Galathea3-ekspeditionen. Projektet med fire departementschefer og kammerherre Søren Haslund-Christensen i spidsen har haft rod i økonomien

Sidste år fik det medie-hypede ekspeditions-skib en særbevilling på 60 millioner kroner fra Finansudvalget. Resten skulle ifølge planen finansieres af private fonde. Men det er kun lykkedes til en vis grad, samtidigt med, at udgifterne til skibet er vokset.

Nu er der så lagt 20 millioner offentlige kroner oven i. Det skete gennem et aktstykke fra Videnskabsministeriet, som onsdag eftermiddag før Kristi Himmelfartsferien blev ekspederet igennem Finansudvalget. Og aktstykket lover tilmed yderligere 10 millioner kroner i forbindelse med den næste finanslov...

Rod i økonomien: Så stort på statsregler

Af aktstykket fremgår desuden at Fondens ledelse har haft rod i økonomien og ikke har overholdt de budgetregler, der blev udstukket af Finansministeriet i forbindelse med uddelingen af de offentlige støttøkroner.

Fonden har - for at sige det kort - disponeret over penge, som endnu ikke var kommet i kassen. Der er blevet skrevet under på kontrakter i forventning om, at der nok skulle komme penge ind til at betale med (hvilket der også gjorde via den seneste særbevilling.)

Den praksis er OK for en erhvervsdrivende fond, altså for en privat virksomhed. Men ikke i dette tilfælde på grund af de snesevis af millioner, som Fonden har fået fra det offentlige.

Allerede da Galathea fik sin første særbevilling fik Fonden besked på, at den skulle overholde Finansministeriets Budgetvejledning - som var det en offentlig virksomhed:

"Det lå allerede i det første aktstykke, at man ønskede skærpede regler for denne fond," forklarer kontorchef i Videnskabsministeriet Thorkild Meedom: "Vi ønskede fast definerede procedurer og et etableret administrationssystem. De skulle følge budgetvejledningen."

Hvilket altså ikke skete. Fonden har jongleret med de offentlige penge, som var de private.

Privat fond på offentlige penge

For en fond med fire departementschefer i bestyrelsen og kammerherre Søren Haslund-Christensen som formand er økonomirodet pinligt.

Men den illustrerer meget godt det forhold, at Dansk Ekspeditionsfond og Galathea projektet er en særpræget hybrid af offentlige og private interesser: Som Erhvervsdrivende Fond er der tale om privat virksomhed - hvilket harmonerer med at ideen til Galathea i sin tid blev undfanget af Morgenavisen **Jyllands-Posten**, som en videreudvikling af avisens Explorer projekt.

Jyllands-Posten har i snart mange år

Vædderen alias Galathea 3

haft en firhjulstrækker kørende rundt om i verden, bemandet med journalister og fotografer, der har leveret reportager om almindelige mennesker i afkroge af kontinenterne, hvor pressen ellers sjældent kommer. Explorer-projektet er en central del af avisens markedsføring som 'Danmarks Internationale Avis'.

Ideen til Galathea kom fra Henrik Thomsen en af avisens chefredaktører, der i sin tid også opfandt Explorer, og som nu sidder i bestyrelsen for Dansk Ekspeditionsfond/Galathea.

Jyllands-Posten sidder altså, som eneste avis, med i Galatheas bestyrelse - og Henrik Thomsen er, sammen med redaktionschef Peter Tanev fra STV, de eneste repræsentanter fra det private erhvervsliv.

Berlingske og Politiken er senere kommet med på galejen - de får journalister med på skibet - men må også konstatere, at konkurrenten fra Viby fra starten er et stort skridt foran på det havgående Explorer projekt, der får hen ved 100 millioner kroner i statsstøtte.

Jyllands-Postens projekt

"Vi står meget stærkt i forhold til Galathea, ikke mindst fordi vi sidder med hjemmesi-deadressen www.galathea.nu, hvor der kører en masse formidling," siger chefredaktør Henrik Thomsen - "Politiken og Berlingske og også med, og de forsøger jo nærmest at få det til at se ud som om, der er dem selv, der har fået ideen. Men Jyllands-Posten står utvivlsomt stærkest i det hjørne af Galathea, der drejer sig om medierne. Men det var også os der fik ideen og vi har brugt ufatteligt mange ressourcer på at få projektet igennem."

På den omtalte hjemmeside knyttes en klar forbindelse - både indholdsmæssigt og grafisk mellem Galathea og Explorer.

På spørgsmålet om det rimelige i, at Jyllands-Posten på den led får offentlig støtte til et af sine egne projekter svarer Henrik

Thomsen dels, at "de andre aviser burde nok snarere bebrejde sig selv, at deres medarbejdere ikke er i stand til at få lige så gode ideer" - dels at der ikke er tale om et JP-projekt, men først og fremmest om et "nationalt projekt".

Privat fond letter fundraising

I bestyrelse for den private Dansk Ekspeditionsfond (Galathea) sidder desuden departementscheferne fra Statsministeriet, Videnskabsministeriet, Undervisningsministeriet, Forsvarsministeriet - foruden direktøren fra Nationalmuseet - så det er næppe for meget, at sige at det offentlige er stærkt repræsenteret i dette private foretagende, der oven i købet har kronprins Frederik som protektor.

Argumentet for at stifte Galathea/Dansk Ekspeditionsfond som en privat fond er blandt andet, at det letter finansieringen. Erfaringsmæssigt er de store private fonde, der er blevet søgt om penge, ikke nær så tilbøjelige til at støtte offentlige som private projekter, forklarer Thorkild Meedom fra Videnskabsministeriet. Og der er da også lykkedes at indsamle stort set lige så mange private støttøkroner som offentlige.

Fonden har - med kammerherre Søren Haslund-Christensen i spidsen formået at indsamle 85 millioner private kroner til ekspeditionsfondens samlede budget på 173 millioner kroner er private midler. Fordelingen mellem offentlige og private penge er fifty-fifty.

Professor **Kathrine Richardson** fra Aarhus, der leder et af ekspeditionens største projekter, er ikke i tvivl: "Det har været meget nemmere at skaffe penge, end det plejer at være. Vi mærker en positiv stemning overalt. Jeg tilskriver det formidlingsdelen og det arbejde, som er blevet gjort med at kommunikere med de private fonde."

TKW

Søsterskibe strandede

I fortilfælde med private erhvervsdrivende fonde er disse kommet ud i økonomiske problemer. Tidligere fonde krakkede

Galathea3 er en privat erhvervsdrivende fond, som er halvt finansieret af staten. Men sammenblandingen af offentligt og privat i Dansk Ekspeditionsfond er kritisabelt, mener fonds-ekspert, professor på Handelshøjskolen CBS, **Lennart Lyng Andersen**.

Ifølge Aktstykket, der beskriver Fondens foreløbige økonomi, har private fonde givet 59 millioner kroner til Ekspeditionsfonden, mens de individuelle forskningsprojekter skønmæssigt har fået 35 millioner kroner – heraf kommer mindst 9 millioner dog fra de statslige forskningsråd.

Samlet set betyder det, at 85 millioner kroner af Dansk Ekspeditionsfonds samlede budget på 173 millioner kroner er private midler – fordelingen mellem offentlige og private penge er fifty-fifty.

Hertil kan så lægges de penge, som de private medieselskaber, aviser og TV, investerer i formidlingen af Galathea – til gengæld for den offentligt betalte platform, som de har fået.

Modellen giver ansvarsflugt – og manglende gennemsigtighed

Lennart Lyng har aldrig hørt om Galathea, så han udtaler sig kun om principperne: Politikerne/regeringen bruger denne type institutioner til at kontrollere, samtidigt med at de selv unddrager sig kontrol – og får på den måde det bedste fra begge verdener:

”Problemer er, at de anvender disse institutioner efter behag. Når det passer dem, at kalde det privat, så gør de det, og når det skal være offentligt, så bliver det det. Det er det samme problem vi finder med de statslige aktieselskaber. Vi har sådan set klare regler for offentlige og private virksomheder – men i de her tilfælde kastes man far banehalvdel til banehalvdel.”

FORSKERforum har ikke kunnet få aktindsigt i den private fonds økonomi, og det undrer ikke professoren: ”Konsekvensen af den mudrede konstruktion er manglende gennemsigtighed. Vi vil jo alle sammen gerne vide, hvad vores penge bruges til. Vi skal kunne følge med i, hvad der sker med de offentlige midler, men det kan man ikke” siger Lennart Lyng, der gætter på, at det er politikerne, der har ønsket modellen:

”Hvis du mistænker fonden for noget for noget fordækt så tror jeg du retter smed for bager – det kan lige så godt være ministeriet, der har ønsket den model. For fonden havde det været bedre at tone rent flag – de ville sikkert helst være rent private. Men hvis man ikke må det, så må man sige at man er et offentligt foretagende. Man kan ikke både

blæse og have mel i munden,” siger Lennart Lyng Andersen.”

Fortilfælde krakkede

Der findes fortilfælde med hensyn til denne type private/offentlige erhvervsdrivende fonde.

Det seneste var den såkaldte H.C. Andersen 2005-Fond – der ligesom Galathea blev lanceret i forbindelse med et ”nationalt projekt”. Den sluttede med et brag, da både formanden, Odenses borgmester Anker Boye og generalsekretær Lars Seeberg måtte trække sig efter Tina Turner-sagen og det underskudsgivende jubilæumsshow i Parken i København.

To tidligere eksempler på denne type fonde - ”Kulturby 96” og Mindshipfonden - krakkede.

”Det sagde du, ikke jeg,” svarer Lennart Lyng: ”I de fortilfælde vi kender, er fondene næsten altid kommet ud i økonomiske problemer. Normalt er det derfor også næsten altid et problem at få private fonde til at skyde penge i sådanne foretagender. Så hvis de har skaffet halvdelen i private midler, så er det i sig selv et meget flot resultat.”

TKW

Statsministeren købte JP's idé

Henrik Thomsen, chefredaktør på Jyllands-Posten i København forklarer at ideen til Galathea blev undfanget i år 2000. Det var en udløber af JP-Explorer, en firhjulstrækker som kørte jorden rundt med reportere og fotografer:

”Vi søgte fra ministerium til ministerium. Jeg tror, vi havde fat i seks-otte forskellige. Og de var alle meget velvillige, men ingen turde binde an med det. Det lykkedes først, da statsminister Anders Fogh Rasmussen kom til, og vi gennem en kontakt fik gjort ham interesseret”.

Statsministeren kom til en præsentation og blev tændt på ideen:

”Som naturligvis skal ses i sammenhæng med hele regeringens satsning på naturvidenskaben. Det ville blive muligt at kigge forskeren over skuldrene og dermed vække interessen. Erfaringen fra udlandet med lignende store projekter sagde os i øvrigt også, at man var nødt til at rejse den slags som et bredt tværminterielt projekt – altså som nationalt projekt.”

Galathea3: Formidlingslære for universiteterne

Journalistisk og fortælle-mæssigt er Galathea en perfekte rammehistorie for en langstrakt formidling Skibet leverer genkendelighed og jord-omrejsen den fascination der skal til for at fange og fastholde interessen.

Modellen er gammelkendt. Franskmanden Jacques Cousteau skabte i 70'erne og 80'erne en årelang TV-succes ud fra samme formel. Forskellen er her, at danske forskere og mediefolk nu får lejlighed til at efterprøve modellen i en anden skala og på et højere videnskabeligt niveau.

Den forhenværende direktør i Forskningsstyrelsen, **statsgeolog Jens Morten Hansen** fra GEUS er spændt og fuld af forventninger til formidlingsprojektet:

”Jeg tror Galathea kan blive en rigtig god lærestreg for universiteterne, så de kan forstå hvor vigtig formidlingen er. Det nytter ikke, at man kun afsætter to procent af budgettet til formidling, når enhver seriøs virksomhed ved, at mindst 10 procent af budgettet skal gå til formidling og markedsføring. Selv har jeg doceret det i masser af år. Men det har været op af bakke. De kære forskere og administratorer har virkelig svært ved at forstå det. De tror, at formidlingen kan klares for næsten ingen penge. Og når der endelig kommer en forbi og stikker mikrofonen op i næsen på dem, så bliver de sure, hvis der bliver stillet et kritisk spørgsmål.”

Direktør for Dansk Ekspeditionsfond, **Morten Meldgaard** – der tidligere har været leder af Forsøgscenteret i Lejre, hvor formidling også spiller en hoved rolle, er ligeså spændt. Formidling af havforskning har man set før. Men aldrig et projekt med en formidlingsdimension af samme kaliber.

”Hvis vi sammenligner med tilsvarende projekter i Norge, Sverige og Tyskland, så har du aldrig set noget lignende. Der var et norsk skib, der blev sendt ud for at kortlægge den midtatlantiske højderyg. Der var også formidlere med, men i et begrænset antal. Og set-up'et i den slags situationer er som regel, at de bagefter tager hjem og laver skolebogsmateriale. På Galathea har vi en anden situation. En langt bredere forskningsplatform med flere fag repræsenteret. Ikke bare marinbiologi, men også geologi og humaniora. Hertil kommer tre konkurrerende medier med en bred og fantasifuld formidling. Det er et spændende eksperiment. Vi ved ikke engang præcis, hvordan de vil gribe det an. De holder en del af det hemmeligt, fordi de skal konkurrere. Jeg glæder mig til, at hvordan de vil gribe det an.”

”Når jeg om et års tid skal til at skrive historien om Galathea, så kommer det til at dreje sig om et *state-of-the-art havforskningsskib*, hvor forskningen er fundamentet, og om hvordan det med medierne blev hævet op til et nationalt projekt.”

TKW

Man skal tilpasse sin forskning

Erhvervslivets forskningsindsats faldt i 2004

I 2004 faldt det samlede offentlige og private forsknings- og udviklingsarbejde for første gang siden 1977. Faldet blev på godt 400 mio. kr., så de samlede udgifter blev på 36,5 mia. kr. Det viser Dansk Center for Forskningsanalyses nyeste analyse.

Det er især den private forskningsindsats, som faldt. Det er kun gruppen af de største virksomheder med over 1000 ansatte, der har forøget forskningsindsatsen, mens der i gruppen af virksomheder med færre var et fald. Det samlede fald var på knap 700 mio. kr. Det betød, at erhvervslivets FoU-indsats målt i forhold til Danmarks BNP faldt fra 1,77% i 2003 til 1,69% i 2004

Da det danske bruttonationalprodukt (BNP) steg med ca. 2% fra 2003 til 2004, betyder det et fald i de samlede danske FoU-udgifters andel af BNP, så 2004-indsatsen bragte altså ikke Danmark nærmere opfyldelsen af Barcelona-målet om en samlet FoU-indsats på mindst 3% af BNP i 2010. Men måske trøster det regeringen, at et lignende fald konstateres for en række andre lande (prognosen for hele EU er et fald i BNP-andelen fra 1,92% i 2003 til 1,90% i 2004)

- men Regeringen tættere på Barcelona: Fra 0,75 til 0,80 pct.

Ifølge Dansk Center for Forskningsanalyse steg de offentlige forskningsbevillinger i 2004 i forhold til årene forud, med knap 300 mio. kr. til 11,7 mia. kr i forhold til året forud. Det betyder, at de offentlige institutternes FoU-indsats i forhold til BNP er steget fra knap 0,75% i 2000 til næsten 0,80% i 2004 – og regeringen kom dermed statistisk lidt tættere på at opfylde Barcelonamålet på 1,0 i 2010.

Det er universiteterne, der står for stigningen, mens de øvrige højere læreanstalter og sektorforskningen har haft mindre FoU-aktivitet. Både inden for sundhedsvidenskab, de tekniske videnskaber og samfundsvidenskab er indsatsen forøget. Omvendt har naturvidenskab, humaniora og jordbrugs- og veterinærvidenskab hver et fald på ca. 100 mio. kr.

(Se www.forskningsanalyse.dk)

Kritik af ministeriets innovationsindsats

Videnskabsministeriet har puttet ca. 800 mio. kroner i innovationsfremmende initiativer, og der er etableret et godt udgangspunkt for indsatsen for at styrke samspillet mellem viden-institutioner og erhvervsliv. Men ministeriet har ikke i tilstrækkelig grad fulgt op på, om initiativerne faktisk forbedrede samspillet.

Sådan lyder statsrevisionernes kritik af Videnskabsministeriet (RB A102/06). Det påtæles, at ministeriet ikke har brugt sine egne succeskriterier i et "samspilsindeks". Det påpeges, at Danmark i dette internationale indeks kun ligger på en samlet 9.plads, og at Danmark på 4 ud af 5 områder er placeret i den dårligste halvdel blandt OECD-landene. Og så peges der på, at andelen af virksomheder, der samarbejder med offentlige forskningsinstitutioner, er forholdsvis lille.

Månedens offer for FORSKERforum's voxpop blandt menige forskere er Charlotte Lauridsen.

Hun er agronom, ph.d., 37 år og seniorforsker på Afdeling for Husdyrsundhed, Velfærd og Ernæring på Danmarks JordbrugsForskning (DJF). Er specialist i vitaminer, fedt og fedtsyrer i relation til husdyrenes sundhed, ernæring, produktivitet og produktkvalitet.

Charlotte Lauridsen

Jordbrugsakademikerne

- organiserer agronomer, forstkandidater, landskabsarkitekter, hortonomer m.fl. Der er ialt 3500 medlemmer, hvoraf knap 400 arbejder med forskning og undervisning på universitetsniveau – og modtager FORSKERforum. Jordbrugsakademikernes medlem af redaktionen er Anders Corell.

Hvad laver du lige nu?

"Jeg har lige skrevet en ansøgning på 15 mio. til FøSu – det strategiske forskningsråds program. "Fødevarer og Sundhed" – sammen med seks partnere. Vi skal prøve at berige svine- og fjerkrækød og æg med D-vitamin via ernæringen af dyrene. Målet er især at forbedre befolkningens knoglesundhed og udgangspunktet er, at der er bedre at få D-vitamin på naturlig vis end som tilsætningsstof til f.eks. vingummi. Der er tale om et humant kost interventionsstudie, først dyr og så mennesker.

Hvor tænker du bedst?

"Når jeg cykler på arbejde, så tænker jeg rigtigt mange tanker. Jeg tænker også godt, når jeg stryger eller laver mad. De største tanker tænkes jo ikke nødvendigvis på kontoret.

Hvilken fagbog har betydet meget for dig?

"Jeg har ikke nogen særlig bog fra studietiden. Men skulle jeg nævnte to, så kunne det være to grundbøger som "Immuno Biology" af Janeway et al. og "Nutritional Biochemistry" af Tom Brody.

Hvilke tabuer er der indenfor dit fag?

"Der er måske tabuer indenfor gensplejsning – ikke mindst i forbindelse med ulandsforskning. De, der mest aktivt taler ulandenes sag, er ofte de samme, som er imod gensplejsning. Herhjemme er vi meget tilbageholdende med at overveje gensplejsning, måske fordi vi har råd til at lade være. Men det er ikke sikkert at ulandene har råd. Gensplejsningen kan måske være vejen til at øge fødevarerproduktionen. Og den debat skal vi være villige til at tage.

Hvordan bliver man god på dit felt?

"Man skal være god til at skabe netværk, til at skaffe forskningsmidler og så skal man være fleksibel. Man skal ikke sætte sig i sit elfenbenstårn og tro, at folk banker på døren – man må selv være parat til at tænke kreativt over, hvor forskningsbevillingerne er. For eksempel er mit speciale vitaminer og fedtsyrer, men i en periode var anti-oxidanter på mode, og så bliver man nødt til at dreje forskningen i den retning. Når man har nået mit niveau, så er det fordi, man har evner for at forske – men det er ikke nok at publicere for en snæver kreds, man skal også være i stand til at få budskabet ud til brugerne, herunder samfundet, erhvervslivet og pengestærke interessenter.

Hvad ville du gøre, hvis du var videnskabsminister?

"Jeg ville skynde mig at give en ordentlig bevillingsmæssig saltvandsindsprøjtning, så vi kan slippe for at spille ekstraordinær tid på at skrive ansøgninger. Jeg tror, vi bruger mindst 30 pct. af tiden på at skaffe penge. I en af mine seneste ansøgninger fik jeg topkarakter på alle 22 kvalitetskriterier ved et internationalt peer review – alligevel fik jeg ingen penge. Det er spild af tid.

Hvad ville du gerne læse i ForskerFORUM?

"Jeg læser det hver uge. Det er spændende, men nogle gange lidt mavesurt. Jeg kunne godt tænke mig nogle lidt mere positive artikler, som ikke bare skælder ud. Men på den anden side, der er så utrolig meget andet informationsmateriale, så det er også vigtigt med et blad som jeres, hvor man kan læse de kritiske røster.

TKW

Specialeskisma

Man kan ikke med kortere frister uddanne forskere på det højeste niveau, siger ph.d.-formand

Seniorforskere og lektorer - samme løn

Rygter om store lønforskelle holder ikke

Seniorforskerne scorer kassen, lektorerne knokler. Sådan lyder i grove træk et rygte, som cirkulerer i kølvandet på det igangværende fusionscirkus. Konkret kunne det knyttes til forholdene på KVL efter fusionen med Skov & Landskab, og selv i KVL's personaleafdeling fik vi bekræftet, at der var et rygte.

Men FORSKERforums test af rygтет fortæller, at det ikke holder. Seniorforskere på KVL tjener i snit 520.682 kroner om året, mens lektorerne i snit henter 523.251 kroner brutto. Altså stort set det samme – endog med 200 kroner mere om måneden til lektorerne.

Lektorerne mindre lønbevidste

Det fremgår af en søgning på Finansministeriets forhandlingsdatabase (som man finder på Personalestyrelsens hjemmeside – (www.perst.dk), hvor man kan søge lønoplysninger på blandt andet institutioner og stillingskategorier og grupper helt ned til tre personer.

For AC'ernes fællestillidmand på Skov & Landskab, seniorkonsulent **Bruno Bilde Jørgensen**, svarer det til hans egne erfaringer:

”Når det gælder lønforskelle, er det meget lidt at komme efter. Vores løndifferentiering er meget lille blandt AC-kolleger. Både seniorforskere/-rådgivere og lektorer ligger på godt fyre tusinde i bruttoløn om måneden – og så har vi fire seniorforskere, der i kraft af særlige funktioner ligger lidt over, samt nogle få civilingeniører, der i kraft af det gamle lønsystem ligger et løntrin højere,” siger Bruno Jørgensen.

Alligevel oplevede han efter fusionen, som skete for godt 2 år siden, at lektorerne generelt set var mindre lønbevidste end seniorforskerne:

”Jeg sad med lønstatistikkerne for at se hvem, der sakkede bagud, og det krævede mere opsøgende arbejde at få fat i lektorerne. I starten var de ikke opmærksomme på den årlige lønrunde, og at det er her, de skal lægge billet ind på kvalifikationstillæg, funktionstillæg og engangsvederlag. Så jeg blev nødt til at ringe til dem og sige, ”hej, er det ikke en idé at lægge billet ind på et tillæg”. Nu synes jeg, det går det glat.”

Seniorforskere stiller krav

Omvendt har seniorforskerne altid været mere opmærksomme på, at de selv skal stille krav og komme frem med deres ønsker:

”Måske hænger det sammen med, at de arbejder med indtægtsdækket virksomhed, hvor de selv har budgetansvar, og hvor de derfor mere direkte end de universitetsansatte har været vant til at melde ind med budgetter, de kender prisen på det, som de arbejder med. Universitetsforskerne er ofte enegængere - enmandsfirmaer, hvor hver enkelt er fyldt op med egen undervisning og forskning,” siger Bruno Bilde Jørgensen.

Lønstatistikken fortæller i øvrigt, at KVLs institutledere – hvor der ikke er dekaner – i snit tjener 896.000 kroner, professorerne 667.000, mens de såkaldte professorer mso (med særlige opgaver), kun tjener 500 kroner mere om måneden, nemlig 672.000 kroner.

TKW

Kortere frister for aflevering af specialer vil få konsekvenser for ph.d.-kvaliteten. Hvis specialet er adgangsvejen til en ph.d., så kan man ikke forhindre, at nogle studerende bruger meget mere tid på specialet end et halvt år, mener Charlie Breindahl, fungerende formand for de ph.d.- studerende på Københavns Universitet:

”På nogle fag, for eksempel litteraturvidenskab, skal man have 13 i sit speciale, hvis man vil være forsker. Man får ikke et ph.d.-stipendiat uden at skrive et fremragende speciale, og det skriver man ikke på et halvt år,” siger Charlie Breindahl.

Han mener, at spørgsmålet om specialets længde peger på tidens fundamentale dilemma på universiteterne:

”Universiteterne trækkes midt over. Fra den ene side har vi kravet om at være et effektivt masseuniversitet. På den anden side har vi kravet om at levere forskning på højeste internationale niveau. De to krav hænger ikke sammen. Hvis vi skal uddanne en masse mennesker til tiden, må man sætte klare og korte frister for specialet – men man kan ikke med de samme kriterier uddanne forskere på det højeste internationale niveau. Løsningen kunne være at indføre noget, der minder om den amerikanske ordning, hvor de studerende allerede efter deres bachelorgrad vælger om de går efter en kandidatgrad eller en ph.d.”

”Specialelængden bør afhænge af, hvad uddannelsen skal bruges til. Hvis man skal ud i erhvervslivet, så er de korte specialer en fordel. De viser, at man kan arbejde effektivt. Og de kan måske ligefrem rettes i mod en bestemt jobfunktion – for eksempel ved at man i forbindelse med specialeskrivningen har forbindelse med en erhvervsvirksomhed. Men hvis man taler om et forsknings-speciale, altså for dem, der gerne vil gå forskervejen, så taler vi om ganske andre krav. Og det skal afklares på forhånd.”

”Ingen spørger i dag de studerende, hvad de egentlig har tænkt sig at bruge deres uddannelse til. Men det bør underviserne gøre, for det har betydning for både undervisning og speciale. Jeg husker især en fra mit eget fag, som på overbygningen valgte sine fag i øst og vest. Enten fordi han ikke kunne beslutte sig, eller fordi han troede, han kunne holde alle døre åbne. Og da han så var færdig med sit speciale, virkede han som en dybt skuffet og bitter mand, fordi han ikke rigtig kunne bruge uddannelsen til noget. Det var ikke rettet mod noget som helst. Han gjorde stort indtryk på mig. Valgene skal ikke være så frie, og det skal være mere målrettet. På den måde er regeringens og de studerendes interesserer sammenfaldende.”

Se næste side

Kortere specialer – ud

I dag bruger studerende mere end et år på specialer. Det vil regeringen ændre

Ingen slinger i valsen. Foxtrot uden fejltrin. De unge skal hurtigt igennem uddannelses-systemet – herunder universitet. Et af midlerne er at begrænse den tid, som de studerende har at skrive speciale, ved at indføre såkaldte "bindende frister for aflevering".

Præcist hvad der ligger i begrebet er uklart. I Globaliseringsrådets oplæg til "Fremgang, fornyelse og tryghed" hedder det, at "hvis specialet ikke er færdigt, har den studerende brugt et eksamensforsøg".

Det kan lyde drastisk, men som *trussel* er det ikke noget bevendt, vurderer studieleder **Thomas Pallesen** fra Statskundskab på Aarhus Universitet: "De studerende kan jo bare gå op engang mere. Det svarer til at man omarbejder og omskriver et speciale der dumper, og som man også har brugt et eksamensforsøg på."

Men det afhænger naturligvis af, hvordan systemet skrues sammen. Og om der indføres mere effektive sanktioner.

Naturvidenskab: Ja, med specialekontrakter

Til gengæld er det sandsynligt, at netop specialerne er det rigtige sted at sætte ind, hvis målet er at få de unge hurtigere igennem studierne. Det vurderer fungerende prodekan på det naturvidenskabelige fakultet på KU, **Bent Vismann**.

Han har undersøgt udviklingen i studietider og specialelængder siden begyndelsen af 1980'erne. Og mens den gennemsnitlige for eksempel på hans eget fag biologi var 9,7 år i 1985-90 – ("det var god latin dengang") - så var den i 2002 nede på 7,1 år. Heraf var to år speciale.

Specialer på et halvt år er tænkt ud fra en bestemt type matematiske, naturvidenskabelige specialer. Men den er ødelæggende for humanistiske afhandlinger

Erik A. Nielsen

De omkring fem år som de studerende i snit bruger på at gøre sig klar til specialet, kan formentlig kun vanskeligt skæres mere ned, vurderer han. "Vi har jo engang imellem studerende, der dumper eller vælger forkert, siger han. Til gengæld kan der hentes tid på specialet, vurderer han, og understreger, at han her taler om de såkaldte eksperimentelle specialer, der ifølge Videnskabsministeriet, stadigt kan få lov til at vare et år.

"Som jeg ser det, kan vi godt kappe noget af speciale-tiden. Nogle eksperimentelle specialer er afhængige af målinger, der strækker sig over mere end et år. Men vi

har også specialer, der varer to år, fordi de studerende kører på halvtid, og det kan vi godt stramme op. Vi har indført såkaldte speciale kontrakter, hvor de underskriver en aftale med studienævnet om emnet, fremgangsmåde og hvornår de skal være færdige – for at undgå de der lange speciale forløb, hvor tiden bare går."

"Men vi giver dem også mulighed for at lave halvdagsspecialer – altså hvor de kun arbejder på halv tid. Men det er i erkendelse af virkeligheden. Folk skal have mulighed for at tjene penge ved siden af. Hvis vi ikke åbener den mulighed, så havde vi formentligt et kæmpe frafald."

Når det gælder specialernes omfang, spiller ph.d. rekrutteringen ind: "Tidligere måtte vi afvise syv ud af ti ph.d.-ansøgninger, og det stillede store krav til specialernes kvalitet, de skulle være meget gode for at komme igennem. Væksten i antallet af stipendier vil nok tage noget af trykket," siger Bent Vismann

Ødelæggende for humanistiske afhandlinger

Nogle universitetslærere ser kravet om korte specialer som ødelæggende for det faglige niveau, og peger på, at det vil gøre det svært, at udvælge og uddanne de dygtigste unge til ph.d.-forløbene:

"Vi kan kun finde de, der har talent for at forske, de allerbedste, hvis de har fået lejlighed til at vise det". Professor i dansk på KU, **Erik A. Nielsen**, har i dagbladet Information ført en polemik mod videnskabsminister Helge Sander om specialernes længde.

"Specialer på et halvt år er tænkt ud fra en bestemt type matematiske, naturvidenskabelige specialer. Men den er ødelæggende for humanistiske afhandlinger. Jeg har vurderet mange hundreder specialer i tidens løb, og jeg har stort set ikke set gode specialer, der er skrevet på så kort tid. Det tager tid at få ideerne til at samle sig. Det er noget, der vokser langsomt. Hvis de studerende fremover skal skrive specialer på et halvt år, så skal vi grundlæggende til at omdefinere, hvad et speciale er. Og hvis det sker, så bliver et af problemerne at finde ud af, hvem de kommende ph.d.-studerende skal være," siger Erik A. Nielsen:

"De studerende, der får et ph.d. stipendium, er de, der har skrevet et speciale, der er så godt, at det kan offentliggøres. Vi kan kun finde de, der har talent for at forske, de allerbedste, hvis de har fået lejlighed til at vise det. Så hvis regeringen virkelig vil have forskning på verdensniveau, som de siger, så er det her et skridt i den gale retning. Og så skal ingen komme og sige, at det her ikke er endnu et slag, der forringer kvaliteten på det humanistiske fakultet."

Specialesump overdrevet

Regeringen misbruger begrebet "specialesump" – til at gennemføre flere besparelser, siger Erik A. Nielsen:

"Det er højst 15-20 pct. af de studerende, der sidder fast i den, og dem kunne man sætte ind på at hjælpe. De øvrige kommer igennem i løbet af et års tid, og det som en anden slags mennesker. Jeg ved godt, at den slags må man ikke sige, men lad mig alligevel gøre det: Folk bliver voksne. De går fra at være studerende, sådan nogle *unge pjatterøve* til at blive voksne mennesker. Der sker noget med dem. De bruger megen tid, men der kommer en masse ud af det. De lærer at samle et stort stof, organiserer det og skabe en sammenhængende argumentation, som de kan bruge senere. Men man lærer det ikke på et halvt år," siger professor Erik A. Nielsen, der tror, at kravet om korte specialer vil blive omgået med fiks fakserier

Folk har erhvervsarbejde ved siden af, og det er ikke produktivt. Hvis de kun har seks måneder, er de nødt til at arbejde på fuld tid. Og der er ikke grund til at bruge mere tid

Morten Kyndrup

"Det vil skabe en dobbeltmoral. De ambitiøse studerende vil stadig ønske at yde deres bedste, og jeg forudsier, at vi vil lave underhåndsaftaler, hvor vi først aftaler, hvornår specialet skal afleveres, når vi kan se, at der kun er et halvt år tilbage."

Ingen problemer med korte specialer

Andre humanister mener ikke, at kortere specialer er et problem overhovedet: "Mange af de bedste specialer er skrevet på et halvt år. Og når der er sat et halvt år af til specialet, ser jeg ikke nogen grund til at bruge længere tid," siger professor, **Morten Kyndrup** - formand for FUU, Forskeruddannelsesudvalget under Koordinationsudvalget for forskning.

"Realiteten er jo ikke, at folk arbejder fulltime på specialet i årevis. De har erhvervsarbejde ved siden af, og det er ikke produktivt. Hvis de kun har seks måneder, er de nødt til at arbejde på fuld tid. Og der er ikke grund til at bruge mere tid," siger Morten Kyndrup:

"Jeg har vejledt rigtig mange specialer, og mange af de bedste er skrevet på kort tid. Det handler ikke mindst om forberedelse af processen gennem studiet. Når der er sat et halvt år af til specialet, ser jeg ikke nogen grund til at bruge længere tid. Ellers skulle man udvide studietiden. Men jeg synes ikke der er nogen grund til at gøre kandidat-

Den kvalitetssænkning?

til et halvt år, men på universiteterne er der stor uenighed om konsekvenserne

Nogle studieledere mener at der er god mening i at skære på den faktiske tid til specialet. Andre mener, at det vil gå ud over studiekvaliteten

specialerne til noget der nærmer sig ph.d. afhandlinger.”

”I forhold til rekruttering af ph.d.’er giver en mere afgrænset specialeperiode ingen problemer. Ved ansøgningen vurderer vi både speciale og projektbeskrivelse, og den vejer mindst lige så tungt. Den gode specialekarakter er en betingelse. Man tager sjældent nogen med under 10. Men det er projektbeskrivelsen, der gør udslaget. Den er kun fem sider lang, men den tager rigtig lang tid at lave.”

Studielederen: For megen gejll om kronjuvelen

”Det kunne være sjovt at lave en undersøgelse af, om der er en sammenhæng mellem karakterens størrelse og hvor lang tid de studerende har brugt på det,” reagerer studieleder **Thomas Pallesen** fra Statskundskab på Aarhus Universitet - ”men det har vi ikke.”

Hans fornemmelse siger ham, at der ikke er nogen sammenhæng: ”Jeg tror ikke, specialerne bliver bedre, fordi de studerende har brugt lang tid på dem – men naturligvis skulle man i en undersøgelse også tage højde for, hvordan deres karakterer havde ligget tidligere på studiet”.

På Statskundskab er det sjældent, at nogen ”rammer et halvt år”. Højest 10-15 procent. En stor del gør det på syv-otte måneder, mens rigtig mange bruger ni-ti måneder. Og så er der en mindre gruppe, der bruger endnu længere tid.

”Før i tiden var det meget værre. Specialet var *kronjuvelen*, det skulle virkelig være super-duper. Men det kom mest fra de studerende selv. Vi andre trak i den modsatte retning.”

Studielederen har svært ved at se, hvordan man ud fra Globaliseringsrådets oplæg, vil kunne begrænse specialelængden. For selv om man mister et eksamensforsøg, hvis man ikke afleverer efter et halvt år, har man stadigt to tilbage:

”Umiddelbart lyder det som uha. Men det vil ikke skræmme de studerende. De melder bare specialet til under ny overskrift og med lidt justeringer. Det er ikke nogen stor sanktion.”

”Virkeligheden er, at specialet stadigt er gejjlet for meget op, ikke mindst blandt de studerende. Jeg tror, man ville stå sig ved at tilrettelægge specialeskrivningsprocessen, så den blev mere overskuelig. Specialet skal ned fra piedestalen, så de studerende ikke længere søger efter det perfekte.”

Når det gælder ph.d.-rekruttering, mener Thomas Pallesen, at det ikke vil give nogen problemer:

”Vi ser i stigende grad den såkaldte fire-plus-fire model, det vil sige, at du søger om et ph.d. forløb inden du er færdig som kandidat. På den måde kommer dit speciale slet ikke til at tælle med i bedømmelse – men kun din ansøgning. Den model bliver mere og mere almindelig, så en del af problemet tror jeg vil forsvinde af sig selv hen ad vejen.”

TKW

Masseuniversitet – ikke en diplomfabrik

Danske universitetslærere synes, at de lever med høje student/lærer-ratio'er.
Men i Madrid lever jura med 60-100 studerende pr. lærer ...

Carlos Andradas Heranz

”Jo, Complutense er vel, hvad man kan kalde et masseuniversitet”, indrømmer akademisk vicerector ved Madrids Complutense universitet, **Carlos Andradas Heranz**. ”Masse i kvantitativ forstand med 85.000 heltidsstuderende og 4000-6000 lærere. Men også i kvalitativ forstand er vi nok et masseuniversitet, fordi der er relativt mange studerende pr. lærer - og det tvinger os til at give masse-uddannelse”.

Masseuniversiteter kunne fristes til at udstede eksamensbeviser, uden at de studerende har gennemgået kvalificeret undervisning: ”Men der er generelle bevillinger og ikke et ’taksametersystem’ pr. bestået studerende, så universitetet fristes ikke til at lade de studerende bestå for at tjene penge. Complutense er ikke en diplomfabrik; de studerende skal opfylde de gældende kvalitetskriterier for at bestå. Og at der stilles krav, vises ved, at der er stort frafald ...”, siger vicerectoren.

Høj ungdomsarbejdsløshed

”Spanske universiteter er underfinansierede – men det har været en billig måde for regeringen at få sat unge ind i uddannelsessystemet på. Og så længe de er indskrevet ved universitetet, optræder de ikke i upopulære statistikker eller arbejdsløhedskøer”.

I Spanien er ungdomsarbejdsløsheden relativt høj, og politikerne har derfor ambitioner om, at så mange unge som muligt kommer ind i uddannelsessystemet. Ambitionen er, at 50 pct. skal tage en videregående uddannelse. Mange immatrikulerer sig på universitetet. Og ikke alle er lige motiverede, mange får dog en uddannelse, og de sluses tilsyneladende ud på arbejdsmarkedet..

”Selvfølgelig er der meget dygtige studerende og mindre dygtige. Men på trods af masse, så er kvaliteten tilsyneladende god nok. Arbejdsmarkedet ’diskriminerer’ tilsyneladende ikke, også de svagere finder en plads. Uden at vi dog præcis ved, hvor meget det har relation til deres studier ...”.

60 studerende pr. lærer

Lærerne har i gennemsnit 6-8 timers konfrontationsundervisning eller vejledning om ugen, men der er forskel på fagområderne.

Nogle af de hårde naturvidenskabelige fag har mindre, fordi der er relativt mange lærere, mens lærere på nogle af de studenter-tunge fag har mere undervisning.

Student / lærerratioen ser måske ikke så alarmerende ud, hvis den regnes ud pr. lærer. Men regnes den ud pr. fastansat lærer, er den højere end 20/1. Nogle af de hårde naturvidenskabelige fag har en relativt lav ratio på 10-15/1. Også små humanistiske fag som har oplevet mindre søgning, fx italiensk har tilmed få studerende og relativt mange lærere (som er tjenestemandsansatte i tider med mange studerende). Og hvis man ser på visse studier som IT, økonomi, jura m.fl., så er ratioen 60 studerende pr. lærer. Og på nogle studier er der sågar 100 studerende pr. lærer i det første år.

Forelæsninger og passiv indlæring

”Ressourcerne dikterer en bestemt undervisningsstil, dvs. forelæsninger og passiv indlæring. Det er baseret på personligt arbejde, mens praktiske øvelser, lærersupervision, vejledning ikke findes. Og ser man formelt på sagen, er det måske ikke det store problem, at jurastuderende i indledningen af studiet får fagets grundprincipper ind ved at læse og modtage”, siger vicerectoren.

Men når der ikke er mere personlig support til de svagere studerende er der et stort frafald: 40 pct. af de studerende som starter, dropper ud. Men hvor det i Danmark er de humanistiske studerende, som angiveligt har det største frafald, så er frafaldet for humanist-studerende ved Complutense lavere.

Underfinansierede universiteter

Årsagen til, at der udbydes masse-uddannelse er ikke overraskende små bevillinger fra den lokale provinsregering i Madrid, fortæller vicerectoren.

”Hidtil har det været lidt af et mysterium, hvordan bevillingerne fremkom. Det skete igennem årlige forhandlinger, hvor resultatet ikke var gennemskueligt. Antal studerende indgik som et kriterium, men om det var indskrevne eller færdige studerende var ikke helt klart, ”fortæller vicerectoren. Men nu har universitetet og lokalregeringen indgået en aftale om nogle objektive parametre, hvori indgår antal studerende, stabens størrelse, forskningsresultater m.m. Og aftalen er skrevet ned i sindrige formler – vicerectoren er ikke for ingenting matematiker.

”Provinsregeringen har som ambition, at så mange som muligt gennemfører en videregående uddannelse, så de ville gerne have de unge ind i systemet. Men regeringen må komme med større bevillinger til bedre lærer-servicering, hvis vi skal tage toppen af det store frafald. Flere bevillinger skal således bruges til at undervisningen”.

– har presset studiegebyrer igennem

Spanske studerende betaler 800 Euro (6.000 kr) pr. år i studiegebyrer, men en forhøjelse spøger i det politiske miljø, så de studerende kan komme til at betale 1.500-2.000 Euro (11.000-15.000 kr.).

Set kynisk fra vicerectorens stol vil en sådan forhøjelse være en gevinst for universitetet. Godt nok kan man se frem til, at regeringen bruge lejligheden til at sænke sine bevillinger, men alt i alt vil der komme flere penge til systemet. Og bare 500 euro ekstra pr. studerende vil gøre en stor forskel.

Studiegebyrer forhøjer motivationen

Men det er vicerectorens personlige overbevisning, at systemet også har haft visse svagheder, idet studerende i princippet har kunnet fortsætte med at være immatrikuleret i det uendelige, dvs. undlade at gå til årlige eksamen'er, for i stedet at have erhvervsarbejde eller lignende.

”Med højere studiegebyrer vil man måske få mere velmotiverede studerende. Omvendt vil de også stille større krav til universitetssystemet”, siger han. ”Men en forhøjelse er meget politisk kontroversiel, fordi den vil ramme socialt skævt. Unge fra økonomisk svage familier vil skulle bruge en stor del af deres uddannelsesstøtte på gebyrer – og vil måske undlade at immatrikulere af samme grund. Og hermed får de måske ingen uddannelse, og vil optræde i arbejdsløshed-statistikkerne”.

jø

England: Universitetslærere 'strejker'

- og 230.000 studerende får måske ikke deres afslutningseksamen

I slutningen af maj gik de engelske universitetslærere i en længe varslet strejke / eksamensboykot. Fagforeningen AUT havde forud varslet, at lærerne undlader at afvikle eksamen eller at påtegne eksamensdokumenter.

Omkring 230.000 studerende risikerer ikke at kunne gå op til deres afsluttende eksamen og vil dermed få vanskeligt ved at søge job før september, hvor de måske kan få deres eksamen afviklet og modtage deres eksamenspapirer.

Universitetslærerne strejker / boykotter for at få en markant lønstigning. De kræver 23 pct.'s lønstigning over tre år, mens arbejdsgiverne kun vil give 12,6. De årelange forhandlinger var gået i hårdknude, og udspillet lå hos rektor-kollegiet. Fagforeningerne pressede på for at få nye udspil fra arbejdsgiverne, men i begyndelsen af marts var fagforeningerne "chokerede" over, at der ikke var kommet noget udspil overhovedet. Derfor effektuerede de eksamensboykotten.

Arbejdsgiverne signerer eksamens-karakterer og tilbageholder løn

Arbejdsgiverne kalder boykotten for 'militant'. Nogle universiteter har søgt at modvirke den ved at true med at lade ikke-faglærere påtegne eksamenspapirerne, så studerende ikke blev forsinket. Andre har truet med at lade folk få deres afslutningseksamen med deres årskarakter hvis sluteksamen aflyses.

Fagforeninger har kaldt dette ulovligt. Det er foragt for akademiske standarder og 2006-eksamensbeviser bliver 'mistænkelige'. "Universiteterne risikerer troværdigheden i deres uddeling af grader. Læger, lærere og ingeniører vil graduere uden at have gennemført afsluttende eksamen efter reglerne – nogle uden de grundlæggende færdigheder. Du bliver nødt til at spørge din læge: 'Hvornår fik du din eksamen?' ...", siger AUT-fagforeningens Liverpool repræsentant.

Arbejdsgivere tilbageholder løn

Nogle arbejdsgivere har reageret kontant ved at tilbageholde løn for de universitetslærere, som deltager i eksamensboykotten. Enkelte universiteter er gået så vidt som til at tilbageholde 100 pct. af lønnen, selv om lærerne stadig opfylder deres almindelige lærer- og forskningspligter på universitetet.

En talsmand for rektorkollegiet UCEA siger: "Tilbageholdelse af løn er en uundgåelig konsekvens af en ekstrem, ubehagelig og ødelæggende strejke, som specifikt rammer de studerende. Det kan hverken være moralsk eller praktisk rettidigt for fagforeningen at lade deres lærere nægte at opfylde deres fulde kontrakt og så forvente fuld aflønning".

Fagforeningen svarer: "Løntilbageholdelse er en krigserklæring. Vi har aldrig set folk så rasende, og der hvor det sker, gør det konflikten meget værre". Fagforeningen siger, at den nationale lønkonflikt ikke vil slutte, før alle de tilbageholdte lønpenge er udbetalt.

Åbning: Måske lokale lønforhandlinger

Hidtil er lønforhandlingerne foregået centralt mellem rektorkollegiet og fagforeningerne. Men arbejdsgiverne på 7 universiteter har mistet tålmodigheden og har gennemført eller truer med at gennemføre lokale lønforhandlinger. Hidtil har rektorkollegiet modvirket sådanne lokale lønforhandlinger af frygt for at nogle ville give favorable lønstigninger, som ville underminere rektorkollegiets niveau.

På den anden side har et enkelt universitet allerede gennemført en lokal forhandling, som førte til en årlig lønstigning på 5 pct. – og den stemte de lokale universitetslærere faktisk ja til. Men det blev afvist af fagforeningen NAFTHE med henvisning til, at engelske arbejdsretsregler siger, at nationale forhandlinger ikke må undermineres af lokale løntilbud.

Og fagforeningerne ser helst at der gennemføres centrale forhandlinger, idet de ellers frygter, at der vil blive enorme lønforskelle mellem førende universiteter og mere perifere. Det kan betyde, at de lavest betalte lærere slet ingen forbedringer får.

Lærertilfælde steg på pct. mens rektorlønninger steg med 25 pct.

Eksamensboykotten er besluttet af fagforeningens flertal ved en urafstemning efter at arbejdsgiverne i årevis har forhalet forbedring af løn- og ansættelsesvilkårene. Lønnen er stagneret og alt for mange ansættes i tidsbegrænsede stillinger til lav løn. Samtidig har det provokeret de universitetsansatte, at lønstatistikker viser, at rektorer har givet sig selv en 25 pct.'s lønstigning over de sidste tre år.

Denne lønstigning er blevet et varmt politisk emne. Universitetslærernes fagforening AUTs generalsekretær siger: "Rektorerne løn er ikke genstand for den sammen granskning som vores medlemmers, og det er uklart hvilket barometer, der er brugt til at udmåle lederne performance og løn", siger Sally Hunt.

"Vi har henvendt os til Undervisningsministeren for at henlede opmærksomheden på, at lønstigningen analyseres nærmere, så enhver skatteyderne kan se berettigelsen i, at rektorerne skal have så store høje lønninger ..."

Se tema om formidling næste side

Publikationsplatforme

Krav om penge til forskningspublicering

Der stilles krav til universitetets forskere, at de skal publicere i anerkendte tidsskrifter. Og de kan straffes, hvis de ikke lever op til regler om forskningsvognning.

"Men der er en disharmoni mellem publiceringskravene og -mulighederne. Der stilles nemlig ikke publiceringsvolumen til rådighed; der gås bare ud fra, at omverdenen stiller tryksider til rådighed. Universitetet har ikke en strategi med ressourcer, hvor der kan skabes danske tidsskrifter på internationalt topniveau, hvor forskere kan få publiceret deres forskning", siger lektor Henrik Prebensen, der er vip-fællestillidsmand på KU – og iøvrigt indvalgt i KUs bestyrelse. "Som det er nu, så påhviler forpligtelsen den enkelte forsker, hvor det er institutionen som stiller krav – uden at stille muligheder til rådighed. En ansvarlig ledelse gør sig klart, at en kontrakt har to sider: Hvad forventer jeg af medarbejderen, og hvad forventer medarbejderen af mig".

Demotiverende

Hvis man fx på det humanistiske område går ud fra, at kravet til ca. 200 humanistiske forskere er 2 artikler a' 20 sider pr. år, så er man oppe på ialt 8000 sider årligt. Så stort er udbuddet slet ikke i danske forskerverden, konstaterer Prebensen.

"Folk bliver jo demotiverede, når det er umuligt at få deres ting trykt. Eller de tvinges til at være over-ambitiøse, hvor presset gør, at kvalitetskravene hæves til det helt urealistiske. Eller også vælger de en popløsning, hvor de går efter noget, der kommer nemmere på forsiden, selv om den forskningsmæssige nyhedsværdi er begrænset".

Review'ere garanterer kvaliteten

Han foreslår mere systematisk oprettelse af "publikationsplatforme", hvor der afsættes ressourcer til projektet, hvor man systematisk skaber et ansigt udadtil og identitetsmæssigt indadtil.

Men regeringens projekt er at konkurrenceudsætte, og hvis der laves en skov af tidsskrifter kan indvendingen lyde, at der ikke vil være konkurrence og kvalitetssortering?

"Hvis der sættes ressourcer af til platformene, så vil redaktører tage deres arbejde alvorligt som 'peer review'ere". Det er jo redaktionens opgave at stille krav til dokumentation, udformning, præsentation osv. Hvis man skaffer sig et ordentligt board af review'ere, som står inde for kvaliteten af det, som offentliggøres, så kan det selvfølgelig også få status som et A-tidsskrift. Men det handler i høj grad om at sparke det i gang med ressourcer ..."

Formidlingskrav i filosofisk lys

Vi lever i ligeværdighedens tidsalder, og det gælder nu også universiteterne. "Ligeværdighed" betyder mere magt til brugerne – politikere, erhvervsliv og medier. Universitetet bliver et serviceuniversitet, der skal satse på at formidle forståelig og brugbar viden – og elfenbenstårnets sandhedssøgen må finde en ny rolle.

Et eksempel på konflikten er kontroversen på Søren Kierkegaard-centret, hvor Joakim Garff skrev en højtberømmet populær bestseller "SAK", som bagefter blev kritiseret af Peter Tudvad for at gå på kompromis med traditionelle forskeridealer. Resultatet blev at den sandhedssøgende Tudvad selv sagde op, fordi han ikke kunne finde sig til rette i de nye tider, hvor centrets leder (Cappelørn) signalerede, at Garff netop havde forstået at leve op til brugernes ønsker og krav.

Konflikten om "SAK" eksponerer de konflikter, som formidlingskravet betyder. Tudvad var uflexibel og begik selvmord, fordi han optrådte som en rethaverisk formidler, der kun tjener én herre, nemlig sandheden. Tilbage står Garff og Cappelørn, der forsøger at legitimere SAK som udtryk for troværdig forskningsformidling, ved at insistere på Garffs genres egenart, mellem videnskab og lidt fiktion, som skal få historien til at glide lidt lettere ned hos publikum. Ikke helt uvidenskabelig, men heller ikke videnskabelig.

Claus Holm, der selv er filosof, behandler med de øjne dilemmaer i de nye tiders formidlingskrav til forskerne i sin bog. Universitetslærere skal ikke længere bare skal forske og undervise, men ifølge universitetsloven også har en formidlingsforpligtelse til at udveksle deres viden med omgivelserne samt deltage i den offentlige debat. Holms hovedærinde er en filosofisk diskussion af, hvorledes dette harmonerer med forskeres traditionelle sandhedssøgen og –forpligtelse.

Holm har en illustrativ spidning af den såkaldte Tænketaank om Forskningsformidling (Antorini-tænketaanken), som tvistede det negative udtryk forskningsformidling til forskningskommunikation, hvor "god kommunikation om forskning er en tovejskommunikation". Forskerne skal altså indgå i en dialog, der fører til forståelse for forskning – ikke af forskning!

ANMELDELSE

Holms pragmatiske holdning er, at forskerne må forlige sig med de nye tiders krav, at de skaber problemer, men at de også kan håndteres: "Er det sådan, at forskere er holdt op med at tage ideologien om at være sandhedsorienteret alvorligt? Ja, i hvert fald mindre alvorligt. Er det så slemt? Næppe. Kan det vise sig at være det? Nemt. Behøver det at gå så galt? Nej".

Holms løsning er, "at insistere på og synliggøre problemerne ved at afbalancere rollerne", sådan at universitetet ikke bliver en hyklerisk institution, der "i ligeværdighedens og hyperfleksibilitetens navne honorerer ethvert omverdens og bruger-krav samtidig med, at den legitimerer sig som en uafhængig og sandhedsstræbende organisation". I praksis bør forskningsledelser ved danske universiteter sammensætte deres forskningsmiljøer sådan, at miljøerne er befolket af forskere og kommunika-

tører, der samlet set udtrykker en afbalanceret sammenhæng mellem de fire karaktertyper: Sandhedsorientering, forståelsesorientering, anvendelighed og originalitet.

I Holms optik er det muligt for forskersamfundet at lave troværdig forskningsformidling, som imødekommer politikernes ønsker og som samtidig er (relativt) tro mod videnskabens traditionelle idealer. Den proces kan tilmed foregå konfliktløst, hvis ellers forskerverdenen agerer pragmatisk, lyder Holms diagnose.

Holms metode er samtidsdiagnosen af et bestemt felt (med inspiration fra den såkaldte "socialanalytik"). Der er skarpe iagttagelser ind imellem. Diskussionen er på sine egne filosofiske præmisser sympatisk og oplysende. Tilgangen er dog mere filosofisk end sociologisk, og det er et problem, fordi han hermed undviger virkelighedens konflikter. Han nævner en pasant, at det er et problem, hvis den akademiske kritik tørrer ud, "mens de værdi-pluralistiske forskere bliver flere og flere i et stadigt mere kritik- og karakterløst brugerservicerende universitet?" (s. 144). Bemærk dog, at han sørger for at afmontere samtidskritikken ved at stille diagnosen som et spørgsmål, hvorfor han selv ikke behøver at diskutere virkeligheden.

Holms problem er måske, at han som kommunikationschef på DPU selv er en del af den problematiske virkelighed. Der er ting, han ikke kan skrive om. Virkeligheden har ved skæbnens ironi overhalet hans bog, idet undervisningsminister Haarder i det seneste halvår netop har dikteret formidlingskravene til DPU, uden at DPU som institution har kunnet værne sin (grund-) forskning eller sine forskere. Den konflikt har Holm været så tæt på, at det havde været interessant at høre, hvordan man pragmatisk håndterer en brutal undervisningsminister. Men Holm nævner kun evidens-konflikten indirekte (gennem at nævne KLs debatoplæg: "Forskning, der kan bruges"). Holms problem er, at han ville være standøds som DPU-frontfigur, hvis han tog fat i konflikten.

Han har skarpe iagttagelser: I stedet for en højtflyvende sandhedspolitik har vi fået en lavtflyvende værdipolitik, men han forfølger ikke pointen i praksis. Problemet afspejles også i, at dilemmaet gøres til et filosofisk problem. Men kravet om "ligeværdighed" - at universiteterne skal tilpasse sig omgivelserne og ikke være hævet over det - er et specifikt DPU-problem. Men Holms position gør, at han ikke kan nævne denne hidtil største "ligeværdigheds-konflikt" mellem universiteter og omverden, den mellem DPU og de pædagogiske mellemuddannelser (CVU'ere) som med støtte fra ministerierne hævder at være "ligeværdige parter" til det universitet, som de skal modtage "forskningstilknøtning" fra; de insisterer på at deltage i denne! Problemet stiller sig ikke sådan for de øvrige universiteter; her skal man simpelthen gøre sig relevante og nyttige på markedet (industri, producenter, aftagere m.m.) uden udenomsnak om ligeværdighed.

Claus Holm: "Forståelsens rasen – om troværdig forskningsformidling" (DPU-forlag, marts 2006)

Offentligt ansatte forskere skal legitimere sig over for Maren i Kæret. Derfor skal de formidle.

Sådan lyder det i redaktørens indledning til en antologi om universiteternes nye formidlingsforpligtelse: "Den danske universitetslov og kravet om formidling er den politiske fremtid for universiteterne. Og vi kan lige så godt vænne os til den" (redaktørens indlæg). Med dette afsæt diskuteres den politiske og historiske ramme om formidlingskravet, mediernes rolle og forskningsformidling som metode. Og så er der ellers givet plads til, at folk fra forskellige hovedområder, fortæller om formidlingen på hver deres områder: Humaniora, naturvidenskab, teologi, sundhedsvidenskab og samfundsvidenskab.

Det er ganske interessant at se, at de griber det meget forskelligt an.

ANMELDELSE

Antologiens redaktør, **Rikke Schmidt Kjærgaard**, tager politikernes retorik om, at forskerverdenen må formidle mere for at højne befolkningens forståelse for forskningen meget bogstaveligt. Forskerne må retfærdiggøre / legitimere sig, gøre sig synlige, så Maren i Kæret forstår, hvad hun giver penge til. Eller som videnskabsminister Sander siger det: "få folk i forsamlingshusene til at forstå nødvendigheden af øgede bevilgninger til forskningen".

Kjærgaard er ikke så fræk, at hun spørger, om politikerne selv har mulighed for selv at højne befolkningens forståelse – og hvordan Statsministeren selv bidrager til at højne tilliden til forskerverdenen, når han underminerer tilliden til forskerverdenen ved at nedgøre eksperter som "smagsdommere" (Anders Foghs første nytårstale).

Det falder hende tilsyneladende ikke ind, at kravet om forskningsformidling påvirker videnskaben. Eller måske endnu mere kynisk: At politikernes krav om formidling ikke bare handler om synliggørelse og legitimation, men om at tvinge al videnskab til at være "relevant" og "nyttig". Og hvor nogle bestemte interesser i sidste ende bestemmer, hvad der er relevant: Politikere, ministerier, industri, erhvervsliv osv.

Antologiens redaktør overgiver sig tilsyneladende helt til politikernes *legitimationsretorik*. Men hvem der skal og vil modtage al formidlingen står ubesvaret. Men det er interessant, når vi en passant får at vide, hvorfor vi som ansvarlige samfundsborgere skal modtage: "Pointen er, at vi alle er nødt til at have kendskab til videnskaben, dens resultater, muligheder og retning for at kunne være med til at træffe de nødvendige valg. Ellers bliver de truffet hen over hovedet på os. Formidling af forskning er derfor en demokratisk nødvendighed. Den er en betingelse for den kvalificerede og åbne samfundsdebat, en debat alle skal have mulighed for at følge og deltage i".

Denne ideelle (oplysnings-) fordring er ren festtale, for det diskuteres ikke, *hvordan*

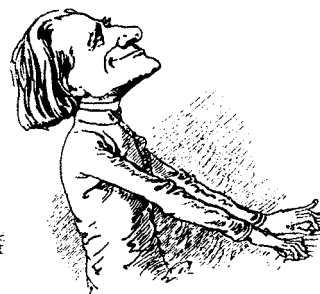
Relevansen af Buxtehude m.m.

Maren i Kæret skal leve op til fordringen - og problemet er, at redaktøren dermed overlader forpligtelsen til forskerne! Som slet ikke får sat nogle grænser for, hvad der bør formidles. Her er det på en måde befriende at læse **Hans Hauges** indlæg: Forskning i humaniora er formidling i sig selv. Og problemet er ikke formidlingsteknikker, men at der produceres langt mere forskning, end der er aftagere til. Humaniora har formidlet med stor succes, og derfor er fakulteterne attraktive for de unge! Der produceres artikler og tidsskrifter, men det er svært at sælge!

"Humanistisk forskning lider af publikums-mangel. Der er masser af tanker uden fakturaer. Derfor er problemet egentlig ikke et formidlingsteknisk problem. Humanister ville hellere end gerne, og de gør det. Men når de tit ikke når ud over rampen, er det ofte, fordi de ikke beskæftiger sig med noget, som nogen er interesseret i. Og det er de mere afhængige af, at der er, end jurister, politologer, medicinere og matematikere", siger han med henvisning til, at humanister skal legitimere eller retfærdiggøre sig. Og mens man tror, at Hauge vil forsvare humaniora berører han relevans-debatten ved lidt at latterliggøre humanistiske forskningsvalg - *Tennisons digte, islandske sagaer, spansk baroklyrik, Buxtehudes orgelværker* - formidlet på *mådeligt engelsk* - "men det er ikke sikkert, der er mange, der vil høre på det". Mens Hauge giver eksempler på, hvordan humanister umærkeligt sætter sine aftryk på den offentlige debat - Stalinbiografier, samarbejdspolitikken under 2. verdenskrig, kanondebatter osv. - så er det lidt svært at finde ud af, hvad han faktisk mener om relevansen af baroklyrikken. Måske mener han, at den unyttige humaniora (heldigvis) vil dø ud af mangel på publikum?

Hauge konstaterer, at humaniora ikke altid rationelt kan argumentere for sin nytteværdi, og at der derfor er ved at danne sig konsensus om et nyt nyttekriterium: Kulturens betydning. *Culture matters*. Humaniora udvikler sig langsomt hen mod at blive kulturstudier.

Humanisten er sin egen journalist, og i det postmoderne samfund findes der mange amatør-humanister, så professionsuddannede humanister har ikke monopol. Viden konstrueres overalt, vi er alle eksperter: "Humanister fortæller historier. De gør ikke andet. Der er ikke noget, der skal gengives på den rette måde. Først når man tror, der er forskel på forskning og formidling, opstår der konflikter mellem universitetet, forskere og det omkringliggende samfund, for samfundet accepterer ikke længere det ophøjede universitet", lyder det provokerende fra Hauge. Det vil nogle nok kalde *et socialkonstruktivistisk morals*, for hvor humanister før var samfundskritikere, skal de nu være medløbere i oplevelsesøkonomien på lige fod med alle andre. Som Hauge udtrykker det: "Den postmoderne ligestilling af højkultur og massekultur er for længst implementeret på humaniora".

Sisse Siggaard Jensens bidrag handler om forskningskommunikation som metode, og fortæller afklarende om forskellige formidlingskontekster, som ofte blandes: Hun stiller det centrale spørgsmål: "*For hvem giver det mening at kende dette forskningsområde?*" For at besvare spørgsmålet om målgruppe og kommunikationsform, spørger hun til graden af involvering mellem afsender og modtager. Hun konstaterer, at der findes tre former:

1. Et formidlingsparadigme - som skal legitimere forskningen - hvor suveræne forskere beslutter at kommunikere forskning ud til offentligheden, som dog ikke har indflydelse på, hvad der er relevant for dem.
2. Et dialogisk paradigme, hvor borgergrupper efterspørger politisk, etisk eller religiøs kommunikation, hvor borgergrupperne måske ønsker at blive involveret.
3. Et strategisk deltagelses-paradigme, hvor forskerne skal sigte mod at befordre innovationsprocesser som en ekstern kunde (fx industrien, et ministerium) stiller krav om.

Det er en ganske tankevækkende opdeling, men det overlades til læseren/forskeren selv at bestemme, hvad der skal kommunikeres og hvordan.

Mange forskere oplever, at formidlingskravet er et ubestemt og udefineret, og dermed altomfattende. **Maja Horst** og **Flemming Poufelt** yder derimod brugervejledning, når de konstaterer: "Den største udfordring ... er at undgå at lade sig tyrannisere af den megen fokus på, at alt skal ud, og i stedet sikre, at forskningskommunikationen rettes mod de relevante målgrupper". Og så opregner de dem ellers (med inspiration fra medieprofessor Anker Brink Lund): Forbrugeren og den potentielle forbruger, som kan have umiddelbart personlige fordele. Og statsborgeren og den indifferente, som kun kan have indirekte fordele.

Biokemi-professor **Peter Roepstorffs** indlæg om naturvidenskab er traditionelt i sin gennemgang af forskellige formidlingskanaler og -metoder. Han indlæg er båret af frustration over, at naturvidenskab ikke *trænger igennem*. Han går eksplicit ud fra, at der i befolkningen er en stort uadækket interesse for naturvidenskab (paradoksalt nok alt imens han konstaterer, at befolkningen uddannelsesbaggrund til at forstå naturvidenskab og motivationen til at tilegne sig mere viden er meget ringe). "Der er generationer med videregående uddannelse, som aldrig i uddannelsesforløbet har modtaget selv elementær undervisning i fysik, kemi eller biologi", siger han. Og gymnasielærere melder sig ikke til efteruddannelseskurser, og der er stort behov for at stimulere folkeskolens lærere om naturvidenskabelige emner.

Roepstorff peger ikke præcist på, hvor forskerverdenen selv kunne gøre en mærkbar forskel, fx i selektionen af, *hvad* det er som skal formidles. For ham ligger problemet begravet et andet sted. Massemedierne burde nemlig spille en helt anden rolle som villig transportør: "Hvorfor påstås det så altid, at videnskaben er for dårlig til at formidle sine resultater? Det er primært, fordi massemedierne har for dårlig dækning af videnskabelige emner", konkluderer han.

Hovedløsningen lyder, at massemedierne stimuleres til at levere en langt bedre dækning af natur- og teknisk-videnskabelige emner, og at der uddannes langt flere journalister med indsigt i naturvidenskabelige emner. Javel. Men hvilke TV-kanaler skal så stille sendetid til rådighed? Og kan man fange Maren i Kærets interesse?

jØ

Rikke Schmidt Kjærgaard: Elfenbens-tårnet - universiteter mellem forskning og formidling (Aarhus Universitetsforlag, april 2006).

Konferenceknald

Der er mange koder i spil ved konferencer, registerer Sally Feldman.
Det hele handler om påklædning og stil – og sex

Der er kun én grund til, at forskere tager på konference, og det er sex. De mere seriøse iblandt os vil måske nok prøve at benægte det, men i grunden er alle ude efter at få gang i nogle intime interdisciplinære samarbejdsprojekter. Og det er påklædningen, der er det afslørende.

Prøv bare at se dig omkring til åbningsarrangementet på en konference som f.eks. den i fagligt henseende vidunderligt diverse *Pedagogic Practice*. Her *mingler* sociologer og systemanalytikere, kaosteoretikere og hjerneforskere. Alle spejder de lige så forsigtigt ud over pindemadderne på udkig efter et potentielt konferenceknald.

Ser du de der langskæggede fyre med tegneserietryk på skjorten? Det er geografer. De går med en forestilling om, at en lækker lille logisk positivist kommer til at opdage en eller anden form for særpræget charme gemt væk under den dræbende kedsommelige blanding af topografiske landkort og meteorologi. Og hvad med de kronragede computerfreaks derovre? Kan du se, de går i alt for store sweatshirts med de første forsøg på at *brande*, hvad det nu er for en mega-søgemaskine, de lige har været i gang med at betateste? Der kunne lige så godt stå: *Tag mig – 200-gigabyte hardware, Pentium, Bluetooth, bredbånd, det hele.*

De mest sjuskede at se på er dog afgjort semiotikerne, som mærkværdigt nok virker helt uvidende om, hvad det er for tegn, de selv udgør. Man kan åbenbart sagtens være knalddygtig til at dekonstruere fallosstrukturer i metonymiske rammer og samtidig en, der aldrig har skænket det en tanke, hvilken subtekst, der ligger gemt i en morgenmadsindsmurt t-shirt, et par posede bukser og en anorak. Det er åbenbart for meget overflade at gå op i, synes de seje drenge at mene.

Eller de seje piger for den sags skyld. Og nej, jeg tænker ikke på hende divaen i den sorte Roland Mouret Galaxy-sag med den løse fjerkrave – hende, der går og bæller Cava og kører tungen langsomt rundt om sine saltkringler. Hun er bare en af de mange nyfeministiske *femmes fatales*, der går efter at blive opdaget til et eller andet realityshow i tv. Nej, ser man efter, får man nemlig også øje på en håndfuld kvindelige autonome iklædt deres urekonstruerede respons til mandens blik: arbejdsbukser, velourtrøje og et par slidte Doctor Martens-støvler.

Men lad dig endelig ikke narre. Denne tilsyneladende ligegyldighed over for udseendet er faktisk en direkte opfordring til sex. Hvis det, du er ude efter, er en intellektuel partner til at holde dig med selskab i din søgen efter kønsneutral selvrealisering, så lokker de vilkårlige farvekombinationer uimodståeligt: *Kom, baby, der er noget, jeg vil vise dig ...*

Det ser ud til, at tvetydigheden har vristet sig fri af den postmoderne diskurs og ud på de akademiske catwalks. De splejsede fyre i mørke jakkesæt, dem med det bedrøvede udtryk og nedhængende overskæg, er altså ikke flygtninge fra økonomikontoret. Det er avantgarde kunstnere, der ligesom Gilbert og George blot har valgt at demonstrere dualiteten mellem udseendet og indre tumult. Med lidt held kommer en eller anden fornuftig epidemiolog eller byplanlægger til at lade sig henrykke over det kreative geni, der glimtvis skinner igennem den dødssyge bedemandsfacade.

Og hvad så med hende den radmagre punker hende i hjørnet med de piggede støvler, pierced øjenbryn og håndjern? Hvem skulle ellers have troet, hun var den kendte ekspert i sorte huller fra MIT, berømt for sin metode til at demonstrere kvantemetafysik

via PlayStation? Som så mange andre uheldige blåstrømper, går hun sikkert og håber på, hun afsender et budskab om, at godt nok er hun nærmest erektionshæmmende intelligent, men under overfladen er hun bare en gammeldags pige med hang til at blive domineret.

Men det er ikke alle, der forsøger at bidrage til forvirringen. Slænet derhenne med de store halssmykker, farverige slips, utændte cigarer og moderigtige tatoveringer er selvfølgelig psykologer i gang med at frigøre deres libido fra det ubevidste, så den for en gangs skyld kan få lov at løbe løbsk. Dog har de givetvis ingen anelse om, hvad det egentlig er, de har gang i.

Modedesignerne er nemme nok at få øje på. De fleste er i sort, og de skynder sig ud på toiletet, hver gang de har spist en pindemad. Bortset fra ham i militærtøjet. Det havde han også på dengang under et symposium for et par år siden under Irak-krigen. Han håber sikkert på at kunne gentage sin stjernestund fra dengang, hvor alle patrioterne kom hen og spurgte, om han var en af vores drenge og om ikke han havde brug for støtte?

Hov! Kulturdronningen i sin karakteristiske Issey Miyake-outfit har lige kylet sin velkomstdrink i hovedet på manden fra universiteternes bevillingsmyndighed. Han var uforsigtig nok til at komplimentere hendes påklædning og spørge, om det var noget, hun selv havde syet. Han får vist ikke heldet med sig i denne ombæring.

Men du til gengæld kan følge et par simple regler:

Kvinder: Behold altid jakken på, dermed beviser du, du er i stand til at konkurrere i en mandeverden. Gå aldrig med hat, ellers tror folk du er ude på at få fingrene i rektor. Hvis det vitterligt er tilfældet, at du gerne vil have fingrene i rektor, vælg da traditionelt – en klassisk lille spadeserdragt med udsigt til lidt bart, og så måske et Rotary-slips.

Mænd: Tag jakken af, ligesom Blair, for at give indtryk af engagement, spontanitet og afslappet seksualitet. Og for resten gutter – de dér boxers shorts med PowerPoint logo, dem med den ikke helt tilfældigt placerede returpil, I ved nok? Lad dem endelig blive hjemme i skuffen.

Og så hvis du går og overvejer at køre din nye kæreste en lille tur ud på landet for at slippe for alt for megen opmærksomhed, så husk endelig at fjerne barnestolen fra bagsædet først, ikke?

Sally Feldman er dekan ved Westminster University, England

Kilde: *Times Higher*, den 24.3 2006 i *Martin Aitkens oversættelse*

Konferencens koldsved

- når dit store faglige idol i virkeligheden viser sig at være et temmelig ubehageligt bekendtskab, fortæller *Kevin Fong*: Vælg dine konferencer med omhu

Her i konferencetiden kunne det være nyttigt med en lille overlevelsesguide til deltagelse i denne væsentlige del af forskningslivet. Det er nemlig på konferencen, det begynder at rykke: det er her, du får lejlighed til at sætte ansigt på de kendte navne, her bliver dit ry skabt eller ødelagt, her kommer du måske ind i spændende internationale projekter med nye faglige bekendtskaber. Men konferencemiljøet er også mærkeligt.

Det sociale samvær med fagfællerne kan være alt fra formidabelt til forfærdeligt. Tænk bare på den kejtede samtale i køen ved buffeten, det faglige gedemarked ved baren, og så de pinlige aftentimer, hvor man sidder og krummer tæer henne i diskoteket. Og så er der jo det særlige fænomen at opdage, at dit store faglige idol i virkeligheden er et temmelig ubehageligt bekendtskab, en helt igennem frastødende person med udtalte hygieneproblemer.

Mit første råd er, at man skal vælge sine konferencer med omhu. Det hårdt optjente rejsebudget forsvinder forbausende hurtigt. Det er ikke kun et spørgsmål om *beliggenhed, beliggenhed, beliggenhed* – hvilket man hurtigt kommer til at glemme, når man skal til at vælge mellem det potentielt givtige program i et engelsk provinshul eller et noget mere diffust af slagsen på Hawaii. Tænk bare på, at hvis du rejser udenlands og oven i købet på tværs af et antal tidszoner, er der risiko for, at du tilbringer de første par dage ved at dratte i søvn under eftermiddagsseancerne og tilsvarende må vende og dreje den halve nat, fordi du bare ikke kan falde i søvn.

Tanken om, at man skal til at fremlægge sit arbejde fylder jo en del. Slå bare koldt vand i blodet, de fleste rædselsscener er bare noget, man forestiller sig, og publikum er altid langt mindre opsat på at rive hovedet af dig, end du går og bilder dig ind. Tal højt og tydeligt, tag fat med begge hænder om laserpointer'en, og hold lidt igen med tempoet. Bare du sørger for ikke at gå over tiden – det er aldrig godt at blive hevet ned fra scenen midt i præsentationen.

Så er det tid til spørgsmål. Det er svært at blive klog på, hvad der er værst på det tidspunkt: øredøvende tavshed eller slagterstemning. Og hvad med de professionelle *hecklers*, dvs. dem som tilsyneladende har gjort det til en levevej at afbryde og genere oplægsholderen? Hvordan tackler man dem egentlig? De går kun op i at finde den løse tråd i dit fine tæppe – den får de så i og kan trevle hele dit arbejde op med en enkelt sarkastisk bemærkning. Umiddelbart ville

man da mene, det bedste forsvar var et godt offensiv, og skulle der være nogen, der drister sig til at skyde efter dig, er det jo fristende at skyde tilbage. Men pas på: griber ordstyreren ikke ind i tide, kan det hurtigt udvikle sig til et ubehageligt verbalt slagsmål, og inden I ser jer om, har I fået trukket hinanden udenfor for at afgøre sagen en gang for alle.

Husk på, at der i grunden kun findes tre typer spørgsmål: det interessante, som du kender svaret på, og som dermed giver et godt indtryk af såvel dig som din modpart; det interessante, som du ikke kender svaret på, og som giver dig noget konstruktivt at tænke over på hjemturen; og det irriterende, der udelukkende er formuleret med henblik på at få dig til at se åndssvag ud, men som i virkeligheden kun stiller vedkommende selv i et dårligt lys.

Mit endelige råd er, at den fysiske overlevelse også må tages alvorligt. Det virker måske indlysende, men i skrivende stund deltager jeg i en skikonference i de franske alper. Jeg ankom i lørdags og skal til at holde foredrag to gange på fredag. Det er nu tirsdag, og jeg har aldrig stået på ski. De kloge kunne måske overveje at satse et par euro på, at et vildfarent træ sætter mig midlertidigt ud af spillet, og at conferencearrangørerne dermed kommer til at mangle et par foredrag.

Kevin Fong er lektor i fysiologi ved University College London.

Kilde: Times Higher

Oversættelse: Martin Aitken

Galathea3: 40 procent forskning

- og 60 procent pr. Fint nok, at medierne trækker forskning igennem, mener havforsker

Foto: Scarpix

Vædderen gøres klar til den ekspedition, som tørner ud i august med ca. 100 forskere og mediefolk. Galathea3's rute blev omlagt efter den internationale krise om Muhammedtegningerne, så kanonen på fordækket og det danske flag ikke skulle sejle igennem muslimske områder

Nogle forskere siger, at Galathea er mere pop end seriøs forskning og at de mange penge kunne bruges bedre på forskning. Det mener havforsker og prorektor Katherine Richardson fra Aarhus Universitet ikke, men hun siger lige ud, at Galathea3-ekspeditionen drejer sig mere om formidling / pr end om forskning.

Selv står hun i spidsen for et af de mest markante af de omkring 65 forskningsprojekter, der kommer med ombord. Et af de få der kommer med hele vejen rundt om jorden: For første gang nogensinde vil udvekslingen af CO2 mellem atmosfæren og havet blive målt på samme måde om med samme udstyr rundt om i de forskellige verdenshaver. Blandt andet skal det give pålidelige tal til de teoretiske modeller for den globale opvarmning.

Her er forskning, som vil blive modtaget med kyshånd af klimaforskere verden over. Alligevel tøver professor Kathrine Richardsson ikke med at give formidlingen den højeste vægt.

"Jeg plejer at sige at Galathea er 40 procents forskning og 60 procents formidling. Jeg ved godt at der er forskere der vender næsen opefter og siger *åh-puh-ha*, men vi er mange, der i årevis har søgt at få sådan en jordomrejse op at stå, og jeg synes det er fint nok, at det er medierne der trækker det igennem."

Projektet har dog haft økonomiske problemer, og senest har staten måtte smide en redningskrans med 30 mio. ekstra kroner ud, fordi den private erhvervsdrivende fond ikke kunne samle private midler nok (se s.12).

Øjnene op for havene

"Jeg har et kærligt håb om, at vi kan bruge ekspeditionen som løftestang til at få øjnene op for havets natur og havets miljø. Alt tyder på at havets miljø er mindst lige så vigtigt som miljøet på landjorden. Men 95 procent af de planter, der findes i havet, kan ikke ses med det blotte øje, og jeg håber inderligt at ekspeditionen og formidlingen vil bringe det ud til folk."

Med fire mediepartnere ombord på ekspeditionsskibet Vædderen, vil forskerne ombord blive udsat for en intens medieovervågning. De store morgenaviser, Jyllands-Posten, Politiken og Berlingske Tidende vil være repræsenteret, foruden Ugebladet Ingeniøren og SVT. Via satellit vil der blive TV-transmitteret. Aviserne indgår i forskellige konsortier, med partnere som Zoologisk Have, Eksperimentariet, Kattegatcenteret, TV-2 Vejret, Planetariet – institutioner, der alle til dagligt arbejder med naturvidenskabelig formidling.

Også Undervisningsministeriet har en medarbejder med på hele togtet. Personen skal stå for kontakten til www.EMU.dk – folkeskolen elektroniske portal for udveksling af undervisningsmidler – og skal sikre at, landets folkeskole-elever bliver fodret med spændende materiale fra skibet.

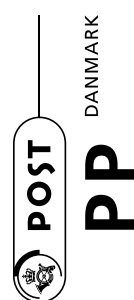
Få flere unge til at søge naturfag

Journalistisk og fortælle-mæssigt er Galathea en perfekte rammehistorie for en langstrakt formidling. Skibet leverer genkendelighed og jordomrejsen den fascination der skal til for at fange og fasteholde interessen.

Formidlingsaktiviteterne støttes med offentlige penge fra tipsmidlerne. Undervisningsministeriet øremærkede i midten af maj fire-fem millioner kroner fra tipsmidlerne til formidling i forbindelse med Galathea – for alle de der ikke nåede at søge inden den ordinære frist i december.

Formålet er at booste børn og unges interesse for naturvidenskaberne – i folkeskole og på ungdomsuddannelserne. Det er et led i den strategi, der skal få flere unge til at søge naturfag og ingeniøruddannelser, dem vi alle sammen skal leve af i fremtiden og i det hele taget gøre os til verdens bedste - for nu at opsummere regeringens rationale: Naturvidenskabelig oprustning med samfundsmæssige perspektiver og Galathea som motor.

TKW

Maskinel magasinpost
ID-nr. 42026

Afsender:
Postbox 7777
7000 Fredericia

Ændringer vedr. abonnement
ring venligst: 3815 6676